

METODICKÉ OPORY K LEKCIÁM INFORMAČNÉHO VZDELÁVANIA

Masarykova veřejná knihovna Vsetín
ISBN 978-80-87991-00-8

**PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁČE**
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

**EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA**
SPOLOČNE BEZ HRANÍČ

FOND MIKROPROJEKTŮ

ZOZNAM

Za rozprávkou do knižnice – 1. trieda ZŠ

Štyri ročné obdobia – 2. trieda ZŠ

Vyhľadaj, prezentuj, zapamätaj si – 3. trieda ZŠ

Nebud' prasa – Etiketa pre každého – 4. trieda ZŠ

Valašsko v zdrojoch - 5. trieda ZŠ

Päť kontinentov – 6. trieda ZŠ

Povedz to obrázkom – vizualizácia prakticky – 7. trieda ZŠ

Bezpečnosť na sieti – 8. trieda ZŠ

Bludy, mýty, fakty, aféry ...

Čo nám hovoria médiá? – 9. trieda ZŠ

Ako sa nenechať ubiť „argumentmi“ alebo Argumentačné fauly – 1. roč. SŠ

Čítaj rýchlejšie než ostatní

Najrýchlejší čitateľ v triede – 2. roč. SŠ

Nestrať sa vo svojej hlave! Myšlienkové mapy aj pre tých, ktorí nevedia v mapách čítať –
3. roč. SŠ

Slovo, báseň, poviedka, príbeh, myšlienka...
- 4. roč. SŠ

PREDHOVOR

Dostávají sa Vám do rúk metodické opory k lekciam informačného vzdelávania. Obsahom každej opory je spracovaná lekcia informačného vzdelávania pre konkrétny školský ročník (1. - 9. ZŠ a 1. - 4. SŠ).

Opory by mala byť tým najlepším pomocníkom pri vedení Vašej informačnej lekcie. Opory pre každú triedu/ročník obsahuje niekoľko zásadných bodov, ktoré je dôležité dodržiavať počas lekcie informačného vzdelávania:

- Oblasť informačného vzdelávania, na ktorú sa lekcia zameriava
- Ciele lekcie (znalosti, schopnosti, postoje, ktoré žiaci získajú)
- Cieľová skupina (vek, charakteristika)
- Časová dotácia
- Osnova – priebeh lekcie
- Metódy práce (forma výuky)
- Materiál
- Modifikácia
- Reflexie a odporúčania

Opory akceptujú Školské vzdelávacie programy škôl.

Vďaka použitiu metodík pri lekciam informačného vzdelávania sa zvýši schopnosť detí sa lepšie učiť, ukladať (zapamätať si) potrebné informácie a lepšie sa tak orientovať v dnešnom svete.

Učí deti efektívnemu spôsobu získavania a spracovávania informácií a kritickému mysleniu.

Spracované opory prispievajú k zvýšeniu kvality práce českých i slovenských knižníc s deťmi a mládežou v oblasti rozvoja informačného vzdelávania.

Opory boli spracované pod vedením tútorky Mgr. Dagmar Chytkovej, ktorá českých aj slovenských lektorov a lektorky odborne viedla aj počas praktických stáží a seminárov zameraných na informačné vzdelávanie v praxi.

Metodické opory vznikli v rámci projektu Farebný svet poznávania – informačným vzdelávaním k rozvoju regiónov.

Projekt podporuje odborný dialóg českých aj slovenských knižníc a recipročnú výmenu odborných vedomostí a schopností.

Projekt financuje Fond mikroprojektov.

Kateřina Janošková

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	ANALÝZA A INTERPRETÁCIA TEXTU, VIZUALIZÁCIA
Názov lekcie	ZA ROZPRÁVKOU DO KNIŽNICE
Ciele lekcie (znalosti, schopnosti, postoje)	Žiak bude na konci lekcie vedieť analyzovať a interpretovať text, pracovať s obrazovou informáciou
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	1. TRIEDA ZAČÍNAJÚCI ČITATELIA
Časová dotácia	60 minút
Osnova (priebeh) lekcie	<ol style="list-style-type: none">1. Rýchly špión – kúzelné predmety z rozprávok2. Rozprávkové dvojice – priradovanie3. Čítanie rozprávky – čítanie s predvídaním4. Lúštenie tajničky – na základe predchádzajúceho textu – čítanie s porozumením5. Popis alebo kreslenie rozprávkových postáv z rozprávky6. Skladanie puzzle (postava z rozprávky – drak, princezná,...) <p>PODROBNÝ POPIS LEKCIE :</p> <p>Nachystáme 4-5 stolov so stoličkami, čisté papiere, ceruzky a pastelky na každý stôl.</p> <p>Do vreciek pláštá nachystáme rozprávkové predmety na rýchleho špióna, obálky s obrázkami rozprávkových dvojíc, obálky s puzzle, obálku s rozprávkou a tajničky.</p> <p>Na začiatku lekcie necháme deti, aby sa rozdelili do 4-5 skupín podľa svojho uváženia. Pokiaľ máme k dispozícii plášť, môžeme rozprávať príbeh o zabudnutom plášti škriatka knihovníčka,</p>

ktorý sme ráno našli v knižnici. Navodíme tajomnú atmosféru, keď sú deti zvedavé, čo ukrývajú vrecká plášťa.

1. Rýchly špión

V každej skupinke si deti vyberú jedného kamaráta, ktorý vie najlepšie kresliť a toho zvolíme za rýchleho špióna. Vybraní špióni majú za úlohu bežať k lektorovi, ktorý z jedného vrecka plášťa vytiahne vždy jeden rozprávkový predmet. Špión má za úlohu bežať nazad ku svojej skupine a musí bez slov predmet nakresliť. Môže si pomôcť pantomímou (napr. pri klobúku ukazovaním, že sa nosí na hlave, u prsteňa na ruke, atď. V prípade troch orieškov odporučíme deťom predmet navyše popísať slovami, ale nesmú použiť výraz „oriešok“.) Keď nejaká skupina predmet uhádne, beží si rýchly špión k lektorovi zistiť ďalší rozprávkový predmet.

Záverom: *Čo majú tieto predmety spoločného – zamyslite sa – prečo práve 3 oriešky?*

Sú to „kúzelné“ predmety z rozprávok, deti hádajú z akých.

2. Rozprávkové dvojice

Z ďalšieho vrecka škriatkovho plášťa vytiahneme obálky s obrázkami rozprávkových dvojíc, na každý stôl jednu obálku. Deti majú za úlohu samé prísť na to, čo majú robiť– priradovať k sebe rozprávkové dvojice.

Dokážete vymenovať, z ktorých rozprávok sú?

3. Rozprávka

Z vrecka vytiahneme ďalšiu obálku, v ktorej je rozprávka. Počas čítania kladieme deťom otázky. Predvídanie príbehu.

(Nováková, Iva: Víš, čo čteš? : luštění s nácviem pozorného čtení / Iva Nováková. – Vyd. 1. – Praha : Portál, 2010. – 64 s. : il. ISBN 978-80-7367-751-0

(brož.) str.26)

4. Tajnička

Z ďalšieho vrecka vytiahneme v roličke zamotané tajničky, rozdáme jednu ku každému stolu. Deti sa snažia samé prísť na to, ako majú tajničku lúštiť, alebo rovno vysvetlíme postup. Deti sa učia spolupracovať v skupine, spoločne rozhodovať o správnej odpovedi.

(Nováková, Iva: Víš, čo čteš? : luštení s nácvikom pozorného čtení / Iva Nováková. – Vyd. 1. – Praha : Portál, 2010. – 64 s. : il. ISBN 978-80-7367-751-0 (brož.) str.26)

5. Kreslenie postáv z rozprávky

Z vrecka vyberieme ďalšiu úlohu – tento krát majú všetky deti nakresliť z predchádzajúcej rozprávky alebo draka (papierového alebo skutočného), hrad alebo princeznú, čarodejníka,.....Ak niektoré z detí chce, môže svoj obrázok ukázať a popísať ho ostatným. Prečo nakreslili rozprávkovú postavu práve takýmto spôsobom, atď....Podporujeme v deťoch kreativitu, fantáziu a predstavivosť.

6. Puzzle

Z posledného vrecka vytiahneme obálky, ku každému stolčeku jednu, deti spoločne skladajú obrázok draka. EVOKÁCIA – VIEM (Rýchly špión, rozprávkové dvojice) UVEDOMENIE – prečítaný text, tajnička, popis postáv REFLEXIA -

Metódy práce (forma výuky)

Materiál

Stoly a stoličky pre 4-5 skupín, pastelky, ceruzky, gummy, čisté papiere, 4x skopírovaná farebná tajnička, 4 x obálky s obrázkami rozprávkových dvojíc (napr. Pat a Mat, Kremienok a Chocholúšik, Maxipes Fík a Ája,....- každá postava je zvlášť), 4 x obálky s puzzle obrázkom draka a princeznej, zvonček, „kúzelné“ predmety z rozprávok na „rýchleho špióna“ : jablko, 3 oriešky, hrnček, prsteň, klobúk (alebo obrázok

klobúka), kúzelnícky plášť so 6-timi veľkými vreckami (nemusí byť)

Modifikácia

Lekcia môže byť určená aj pre žiakov 2. tried

Reflexie a odporúčania

Pokiaľ nemáme predmety na rýchleho špióna, je možné ich špiónom ukázať na obrázku alebo pošuškať.

Môže sa stať, že niektoré deti nevedia ešte spolupracovať v skupinách – je nutná motivácia, dohľad, niekedy nie sú schopné úlohy riešiť spoločne. Podľa času, ktorý deti venujú kresleniu rozprávkových postáv z príbehu, je možné vypustiť skladanie puzzle na konci lekcie alebo ich dať len k tým stolíkom, u ktorých už deti dokreslili alebo ich kreslenie veľmi nebaví.

Podľa toho, ako si to deti prajú, môžeme ostatným ukázať ich obrázky a kladne ohodnotiť ich nápady, tvorivosť.

Spracovala, dňa

Pavína Panovcová, 12.6.2014

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	Vyhľadávanie informácií, organizácia a analýza poznatkov, tvorba textového dokumentu
Názov lekcie	Vyhľadaj, prezentuj, zapamätaj si
Ciele lekcie (znalosti, schopnosti, postoje)	<ul style="list-style-type: none">- vyhľadávanie informácií v encyklopédiách- zapojovanie zmyslového vnímania vďaka sledovaniu audiovizuálneho média- prezentácia získaných informácií
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	Žiaci 3. triedy (8-9 rokov)
Časová dotácia	90 minút
Osnova (priebeh) lekcie	<p>Úvod – rýchli špióni – v úvode musia žiaci rozpoznať, akej téme sa bude lekcia venovať. Sú rozdelení do štyroch skupín, pričom každá zvlášť poskladá puzzle z vlastných obrázkov (ľadový medveď, ľadové kryhy, tuleň, polárna žiara). Žiaci musia rozpoznať tému lekcie - Severný pól.</p> <p>Brainstorming - Severní pól – lektor sa spoločne so žiakmi rozpráva o tejto oblasti. Žiaci svoje poznatky zapisujú na flipchart. Na záver lektor predstaví žiakom polárnu žiaru (teória + audiovizuálna prezentácia - YouTube).</p> <p>Zoznamovanie so zvieratami žijúcimi na Severnom póle</p> <p>Stopy zvierat – vlastné využitie obrázkov zvierat, ku ktorým žiaci priradujú príslušné stopy – využitie rýchlych špiónov</p>

Základné rozdelenie živočíchov podľa stavby tela – krátke zoznámenie + rozdelenie stavovcov do 5 skupín.

Diskusia o ďalšom členení, s ktorým sa možno v bežnom živote stretnúť. Vysvetlenie pojmu **kategorizácia** – čo to je, prečo k nej dochádza, rozlišuje každý národ rovnaké kategórie? Príklady – Ľudia, triedenie odpadov, kalendárny rok, známkovanie v škole – porovnanie rôznych národov.

Medveď

- lektor sa pýta, do akej kategórie spadá
- žiaci rozoznávajú jednotlivé druhy medveďov žijúcich v rôznych krajinách
- predstavenie kníh s príbehmi o medveďoch

MILNE, A. *Medvídek Pú*. Překlad Hana Skoumalová. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1965.

KIPLING, Rudyard. *Kniha džunglí*. Překlad Hana Skoumalová. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1948.

VANČURA, Vladislav. *Kubula a Kuba Kubikula*. Překlad Hana Skoumalová. Praha: Karel Synek, 1947.

Lektor sa pýta žiakov, kde by hľadali informácie o medveďoch?

Spoločne sa zamerajú na **encyklopédie**. Prebieha diskusia:

- čo to je
- základná orientácia
- spôsob vyhľadávania

Pomocou metódy **VCHOD** (príloha č.1) žiaci dopĺňajú informácie o ľadových medveďoch. Každá skupinka zvlášť najprv tvorí a potom prezentuje stĺpec VIEM. Následne žiaci vpisujú otázky do stĺpca CHCEM SA DOZVEDIEŤ a odpovede hľadajú najskôr v encyklopédiách (každá skupinka si vyberie 2 encyklopédie, ktoré vopred pripraví lektor) a potom sledovaním audiovizuálneho média.

BŘEZINOVÁ, Ivona. *Lední medvídek: Já a moje*

rodina. Překlad Hana Skoumalová. V Praze: Knižní klub, 2009.

Záver

Nasleduje spoločné zhrnutie všetkých informácií, ktoré žiaci z lekcie načerpali. Každá skupinka zvlášť prezentuje stĺpec DOZVEDEL(A) SOM SA.

Metódy práce (forma výuky)

E – rýchli špióni (žiaci zistia tému lekcie)

- brainstorming k pojmu Severný pól

U – teoretický výklad – formou PowerPointovej prezentácie. Využitie metódy VCHOD. Vyhľadávanie informácií v encyklopédiách

R – interpretácia získaných informácií z encyklopédií a audiovizuálneho média

Materiál

Dátaprojektor, flipchart, ceruzky, perá, fixy, pastelky, predtlačený dokument VCHOD, papiere A4, DVD z knihy „Já a moje rodina – lední medvídek“, pripravené puzzle, pexeso

Modifikácia

Pri sledovaní audiovizuálneho média vysvetlíme formu a spôsob výpiskov, ktoré si jednotlivé skupiny majú vytvoriť.

Lekcia môže byť určená i pre žiakov 4. triedy.

Reflexia a odporúčanie

Pozitívne hodnotím audiovizuálne vstupy počas lekcie, ktoré stimulovali pozornosť žiakov. Lektor si musí lekcii časovo rozvrhnúť tak, aby najviac času zostalo na vyhľadávanie informácií v encyklopédiách a potom na ich prezentáciu. Pozor by si mal dávať u brainstormingu, ktorý má tendenciu lekcii spomaľovať.

Poznámky

Jednotlivé časti na seba plynule naväzujú, preto nie je nutné poradie jednotlivých krokov meniť.

Spracovala, dňa

Jana Krajčová, 3. 6. 2014

VYHLEDEJ, PREZENTUJ, ZAPAMATUJ SI

Arktida

- je název pro oblast okolo severního pólu
- severní polární kruh protíná tyto státy (Norsko, Švédsko, Finsko, Rusko, USA (Aljaška), Kanada, Dánsko (Grónsko), Island
- většinu plochy Arktidy zaujímá Severní ledový oceán, který je převážnou část roku zamrzlý nebo s plovoucími ledovými krami, které cirkulují kolem pólu
- střídá se polární den a polární noc

Polární záře

- Polární záře vzniká interakcí nabitých částic ze slunečního větru s plyny v horních vrstvách zemské atmosféry. Nabitá částice předá energii atomu plynu, do kterého narazí, a ten následně získanou energii vyzáří. Vlnová délka se liší podle toho, na jaký atom částice narazí. Nejčastější barvou je nazelenalá, kterou má na svědomí kyslík. Celá show se odehrává ve výšce 80-100 km nad zemským povrchem.

Zvířata žijící na severním pólu

- Polární lišky
- Tuleni
- Lachtani
- Polární zajíci
- Mroži
- Lední medvědi
- Kosatky
- Polární vlci
- Lumíci...

Dělení živočichů podle vnitřní stavby těla

OBRATLOVCI

BEZOBRATLÍ

Pět základních skupin obratlovců

- PLAZI
- OBOJŽIVELNÍCI
- RYBY
- PTÁCI
- SAVCI

Druhy medvědů

MEDVĚD HNĚDÝ

MEDVĚD LEDNÍ

MEDVĚD MALAJSKÝ

MEDVĚD UŠATÝ

MEDVĚD PYSKATÝ

MEDVĚD KODIAK

MEDVĚD BRÝLATÝ

MEDVĚD BARIBAL

PANDA VELKÁ

Encyklopedie

- naučný slovník, který pomocí obrázků, fotografií a textu otevírá před čtenářem obrovské bohatství informací, které na sebe navažují jako například v učebnici. Informace jsou řazeny podle tematických celků, podrobnými hesly a podle abecedy.

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	Organizácia, analýza a grafické znázornenie poznatkov, triedenie kľúčových slov, práca s textom, rozvoj čitateľskej gramotnosti a aktívne kritické čítanie
Názov lekcie	Nebud' prasa – Etiketa pre každého
Ciele lekcie (znanosti, vedomosti, postoje)	<ul style="list-style-type: none">- formulácia vlastných otázok k téme – Výklad kľúčových slov- analyzujú a diskutujú pomocou grafického znázornenia T-graf- prezentujú získané informácie- rozoberajú a rozvíjajú čitateľskú gramotnosť – Kritické čítanie- zhŕňajú svoje postoje a názory - Päťlístok
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	Žiaci 4. triedy (9-10 rokov)
Časová dotácia	90 minút
Osnova (priebeh) lekcie	<p>Lekcia prebieha formou workshopu v skupinách. Spoločný úvod Pastelkovým testom – charakteristika momentálne nálady a pocitov, uvoľnenie prípadného napätia.</p> <p>Pred deti vysypeme farebné ceruzky. Každé z detí si má vybrať farbu ceruzky, ktorá ho charakterizuje. Postupne hovoria, prečo si vybrali tú ktorú farbu. Touto ceruzkou si môžu zakrúžkovať tvár – veselú alebo smutnú, predkreslenú na flipcharte, ktorá vyjadruje ich pocity.</p> <p>Deti vďaka kľúčovým slovám spoločne odhaľujú tému lekcie.</p> <p>Kľúčové slová sú slová napísané na papieroch. Sú to slová:</p> <p>NETIKETA, ETIKETA, ETIKA, POZDRAVIŤ, POĎAKOVAŤ, KOPAŤ-BIŤ SA, ŠPÁRAŤ SA V NOSE, LOŽ-LUHANIE</p>

Modifikácie

Lekcia môže byť určená aj pre žiakov 3. či 5. tried.

Reflexie a odporúčania

Zvoliť vhodnú formu komunikácie s príslušnými skupinami, vybrať do skupín rôzne aktívnych jedincov, aby boli skupiny približne vyvážené. Podľa priebehu a času pridať či ubrať zadávané aktivity.

Poznámky

Je dôležité dobre a opakovane vysvetľovať zadanie práce, aby sa Brainstorming a výsledný Päťlístok úspešne vytvoril. Deti sa aktívne zapojujú do lekcie a v skupine sa neboja a dokážu prezentovať svoje vlastné myšlienky, názory a ďalej ich rozvíjať alebo viesť protiargumentáciu.

Spracovala, dňa

Ivana Hlaváčová, 13. 6. 2014

Prílohy:

Príloha č. 1 – V poslaneckej snemovni

Príloha č. 2 – Vlastná prezentácia

Príloha č. 3 - Päťlístok

Zdroje:

Jak se správně chovat. Praha: Egmont ČR, 1994. 115 s. ISBN 80-85817-73-X.

KRZYŻANEK, Joanna. *Dětská etiketa vesele a hravě.* Havlíčkův Brod: Fragment, 2005. 47 s. ISBN 80-253-0172-9.

BÁSEŇ: PAVLÁSEK, Lukáš. *Jestli počkáš trochu dýl, tak sem přijde krokodýl.* Praha: Mladá fronta, 2012. 67 s. ISBN 978-80-204-2847-9.

TEXT: DRIJVEROVÁ, Martina. *Domov pro Martány.* Praha: Albatros, 1998. 133 s. ISBN 80-00-00614-6.

INDIVIDUÁLNÍ PRÁCE: ZIMMERMAN, Bill. *Dokreslovačky pro malé i velké umělce: nácvik kreativity.* Praha: Portál, 2012. 270 s. ISBN 978-80-262-0058-1.

NEBUĎ PRASA - ETIKETA PRE KAŽDÉHO

V poslaneckej snemovni

Témy k diskusii:

- Môžeme jesť buchtičky s vanilkovým krémom rukami?
- Kto prvý podáva ruku?
- Môžeme jesť v autobuse marhuľovú zmrzlinu?
- Prečo sa nesmie v kine rozprávať?
- Čo musíme urobiť v prípade, že nemôžeme prísť na narodeninovú oslavu?
- Prečo musíme byť v lese potichu?
- Je správne pri vstupe do miestnosti najprv zaklopať na dvere?
- Je nutné sa každý deň umývať?
- Môžeme robiť neporiadok v mamičkinej izbe?
- Môžeme zanechať po sebe na lúke papiere a fl'aše?
- Aké telefónne čísla si musíme zapamätať, aby sme mohli privolať pomoc?
- Ako dlho je vhodné telefonovať?
- Je slušné sledovať film, keď máme návštevu?
- Je zdvorilé skákať niekomu do reči?

Ak máme štyri skupiny, každá skupina má vysvetľovať dva pojmy opisnou formou, mimicky či namaľovať svoj výraz a ďalšie skupiny majú hádať, o aké slovo ide. Spoločne potom vylúšia, akej téme sa budú venovať. Tieto slová neskôr vlepujú na flipchart do T-grafu. Deti diskutujú nad pojmami a doplňujú svoje nápady do tohto grafu. V pracovnom texte s názvom **V poslaneckej snemovni** majú ďalšie témy k diskusii, ktoré tiež vpisujú do T-grafu (Príloha č. 1). Môžu jednu z tém tiež rozpísať a niečo dokresliť do pracovnej predlohy (Príloha č.2). Vlastné práce prezentujú ďalším skupinám.

Na uvoľnenie je pripravená báseň Prasiatko z knihy Lukáša Pavláška „Jestli počkáš trochu dýl, tak sem přijde krokodýl“, ktorú majú v skupine spoločne dobásniť, keď doplňujú posledné slová veršov.

Práce s textom knihy Domov pro Marťany Martiny Drijverovej v rozpätí strán 82 až 86. Po prečítaní sa deti vyslovujú a vyplňujú v každej skupinke zvlášť svoje **Päťlístky**, Príloha č. 3.

Tieto Päťlístky potom zlúčia do jedného veľkého, ktorý je predkreslený na flipcharte. Deti diskutujú pri nachádzaní spoločných hesiel Päťlístku.

Na záver sa každému dieťaťu odporučí vyfarbenie akejkoľvek mandaly a z knihy Dokreslovačky pro malé i velké: nácvik kreativity od Billa Zimmermana, ktorá je uvedená na koniec knihy, kde sa uvádza zoznam piatich vecí, ktorých o danom dieťati pozná každý a na vedľajšej strane je naopak päť vecí, ktoré nevie nikto. To je už individuálnou úlohou podľa záujmu detí.

Metódy práce (forma výfuky)

E – Pastelkový test, Rýchli špióni, Kľúčové slová, Brainstorming

U – T-graf, Brainstorming

R – Päťlístok

Materiál

Flipchart, ceruzky, perá, fixky, farebné ceruzky v košíku, lepiace menovky, prílohy 1, 2, 3

Príloha číslo 2

Vlastná prezentácia:

Môj názor.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Môžeš niečo nakresliť:

Pät'listok

Kto -----

Aký -----

(dve slová)

Čo robí -----

(tri slová)

Veta so štyrmi slovami

Synonymum -----

Ďakujem vám všetkým

a prajem pekný deň☺

METODICKÝ LIST LEKCE

Oblasť IV

Hľadanie informácií + prezentácia informácií

Názov lekcie

Valašsko v zdrojoch

Ciele lekcie (znalosti, vedomosti, postoje)

1. ukážeme rôzne zdroje, kde čerpať informácie o Valašsku
2. naučíme ich tieto zdroje používať
3. ukážeme, ako danú tému lákavo prezentovať
4. deti prezentujú nájdené informácie

Cieľová skupina (vek, charakteristiky)

Pre 5. ročník základnej školy

Časová dotácia

90 min

Osnova (priebeh) lekcie

- 1. Definujeme tému a ciele lekcie:**
Ako hľadať INFORMÁCIE
Ako nájdené informácie lákavo a zaujímavo prezentovať
2. Podľa prezentácie v Power Point zoznámime deti ako hľadať efektívne informácie, aké používať zdroje a aké sú možnosti vyhľadávania. 15 min
3. Praktická, interaktívna ukážka prezentácie nájdených informácií o Valašsku (vid'. Prezentácia v PowerPoint) a zoznámenie detí so zásadami správnej prezentácie. 15 min
- 4. Samostatná práca detí v skupinách**

4.1. Deti rozdelíme do troch skupín. Každá skupina dostane konkrétnu tému. Prvá skupina: Vsetínsky zámok, druhá skupina: Vianoce na Valašsku,

tretia

skupina: Jan Karafiát.

4.2. Deti hľadajú informácie k danej téme. Majú k dispozícii počítač, používajú internetové vyhľadávače, hľadajú v katalógu knižnice, hľadanú knihu idú spolu s lektorom najst' do regionálneho oddelenia knižnice. 25 min

5. Každá skupina dostane flipchart a má za úlohu vytvoriť na ňom koláž informácií, ktoré získali a zvoliť nejakú zaujímavú formu prezentácie svojej témy. Lektori deťom pomáhajú, radia, ako môžu prezentáciu spestriť napr. prečítanou ukážkou, obrázkom aj. Pomáhajú v hľadaní na internete aj v katalógu MVK. 20 min

6. Deti prezentujú svoju prácu. 10 min

7. Lektori spolu s deťmi hodnotia prezentáciu. 5 min

Metódy práce (forma výuky)

Metódy vyhľadávania a zásady správnej tvorby prezentácie

Materiál

Pripravené prezentácie k daným témam, materiály o Valašsku, flipcharty, fixky, papiere.

Modifikácie

Lekcia sa dá použiť na akúkoľvek inú tému.

Reflexie a odporúčania

Daná téma je obsiahla, vyžaduje spoluprácu dvoch lektorov

Spracoval dňa

Otakar Hošek, máj 2014

Prílohy: prezentácia Ako hľadať informácie a prezentácie o Valašsku a zásadách správnej prezentácie.

VALAŠSKO místo, ve kterém žiji

(Možno vytvořit i na slovenský region)

Příloha č. 2

• Vedle nadpisu použít ilustrační
obrázek Valaška

Zpracovali: Otakar Hošek, květen 2014

Tvorba prezentace – nesmím zapomenout na:

- Komu bude prezentace směřována a koho chci oslovit
- Zvolím si osnovou
- Volím vhodné obrázky doplňující text
- Volím stručné a výstižné výrazy
- Mluvíím uvolněně a klidně
- Na závěr shrnu prezentaci pár slovy

OBSAH

Vedle „OBSAH“ použít jedno ilustrační foto
valašské dřevěnice v krajině

1. Krajina Valaška
2. Historie Valaška
3. Tradice a obyčjeje na Valašku
4. Osobnosti Valaška
5. Turistické zajímavosti na Valašku

KRAJINA

- Poutavá krajinaano - ne
- Odkud – kam
- Hornatá – rovinatá
- Zelená – málo zelená
- Vhodná – nevhodná pro dovolenou
- Turisticky zajímavá - nezajímavá
- Atraktivní – neatraktivní

MAPA VALAŠSKA A JEHO SOUSEDNÍCH REGIONŮ

Zde použít doprostřed grafické znázornění (mapku)
Valaška a jeho sousedních regionů

HISTORIE VALAŠSKA

- „My jsme Valaši, jedna rodina, valašské hory sú naša otcina...“
- Původ Valachů byl ještě donedávna obestřen roušskou tajemství
- O krajině, v níž jsme se narodili, bychom měli vědět co nejvíce
- Valašská kolonizace po roce 1500

Valašský kroj

Zde do čtyř kvadrantů vložit ilustrační fotografie - valašský kroj / dívka v kroji / pár v kroji / detail valašského kroje

TRADICE A OBYČEJE NA VALAŠSKU

- První písemné zmínky o tradicích a lidové kultuře na Valašsku
- Ženský a mužský kroj
- Speciality valašské kuchyně
- Valašský kroj nebyl tak zdobený a honosný jako hanácký nebo slovácký, byl pohodlnější, jednodušší a prostší. Právě ta prostota, jednoduchost a kombinace barev jej dělala a dělá krásným

Na Valašsku nebyl kroj všude stejný a v určitých prvcích se lišil

LIDOVÉ TRADICE A ZVYKY

- Advent a vánoce
- Nový rok
- Svátek Tří Králů
- Masopust
- 40ti denní postní období
- Pašije
- Velikonoce
- 1.máj

TRADIČNÍ SPECIALITY VALAŠSKÉ..... nejenom KUCHYNĚ

- Valašská kyselica
- Frgály – přes 200 let stará historie..
- Bramborové placky
- Slivovice – čistý, ušlechtilý
destilát...od roku 1835 císařským
patentem oficiálně povolený pálit
doma...

SPECIALITY VALAŠSKÉ

KUCHYNĚ

*Zde do čtyř kvadrantů vložit ilustrační fotografie např. –
kyselice / frgál / slivovice / švestky (povidla) nebo jiné.....*

OSOBNOSTI VALAŠSKA

- Josef Sousedík
- Matouš Václavek
- Dušan Sámó Jurkovič
- Záviš Kalandra
- Jarmila Šuláková

OSOBNOSTI SOUVISEJÍCÍ SE SLOVENSKEM

 J. Kalinčiak

 L. Mňačko

 J. Viček

 H. Mičkalová

 A další

TURISTICKÉ ATRAKTIVITY VALAŠSKA

Pod nadpis Turistické atraktivity Valašska vložit dvě ilustrační fotografie - lidová architektura / rozhledna (cykloturista nebo jiné.)

- Lidová architektura a církevní památky
- Rozhledny aneb Valašsko z výšky
- Cykloturistický ráj
- Koupání a osvěžení
- Příroda a pěší turistika
- Zima na Valašsku

URŽOVÁNÍ LIDOVÝCH TRADIC NA VALAŠSKU

- Mapování dějin Valašska a života jeho lidu se od roku 1925 věnuje Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm
- Valašština – tradiční valašské nářečí
- Masopustní občůžky masek na vesnicích
- Velkonoční tradice v rožnovském skanzenu, na Soláni a ve vesnicích kolem
- Velikonoce a Vánoce v IC Vsetín
- Spolek pro zachování valašských tradic
- Mikroprojekt Kulturní dědictví Soláně a jeho okolí
- Soubory lidových písní a tanců – ve Vsetíně např. Jasénka, Vsacan
- Dětské folkloristické soubory
- Cimbálové muziky
- Folklorní festivaly – Vsetínský krpec...
- Muzeum regionu Valašsko

Na závěr: Valašský recept na životní pohodu

- *Vezme se dvanáct měsíců, pořádně se očistí od veškeré zlomyslnosti, nedůvěry a závisti.*
- *Každý měsíc se rozkrájí na třicet, nebo jednatřicet dílů, takže zásoba vystačí na celý rok. Potom se každý den upraví tak, že se vezme jedna porce důvěry, jedna dávka opravdového přátelství, dvě dávky dobré nálady, přidají se tři vrchovaté lžíce optimismu, čajová lžička snášenlivosti, zrnko trpělivosti a špetka taktu. – Všechno se bohatě zalije láskou. Taktο připraveno se ozdobí kytičkou pozornosti a podává se s milým úsměvem a dobrým přátelským slovem.*

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	Hľadanie informácií a analyzovanie výsledkov hľadania
Názov lekcie	Päť kontinentov
Ciele lekcie (znalosti, schopnosti, postoje)	Získanie informácií a ich analýza Práca s hmotnými a elektronickými zdrojmi informácií
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	6. triedy
Časová dotácia	90 minút
Osnova (priebeh) lekcie	<p>Lekcia začína uvedením do problematiky hmotných a elektronických zdrojov, je treba názorne ukázať funkcie Google Earth – predstaviť mapu, Street view, panorámu, fotografie. Potom sa žiaci rozdelia do 5 skupín, každej sa prideli 1 kontinent. Do skupín sa rozdeľujú slepé mapy s príslušným kontinentom a žiaci sa najskôr pokúsia dopísať názvy vyznačených štátov podľa svojich znalostí a potom ich doplnia za pomoci atlasov. Tieto aktivity by mali zabráť zhruba 15 minút.</p> <p>Po vyplnení máp sa každá skupina rozdelí na dve časti, jedna skupina bude hľadať informácie ohľadne daného kontinentu a štátu v hmotných zdrojoch informácií, zatiaľ čo druhá skupina bude pracovať s Google Earth, kde bude prechádzať vopred vybrané miesta (v základe Monako, Niagarské vodopády, Tokio, Johannesburg, Sydney), dobré je dopredu vyselektovať niekoľko zaujímavých lokalizácií a každej skupine ich vypísať na lístok, potom si skupina zisťuje informácie o miestach, ktoré</p>

vidí, všíma si zvláštnosti,
a rozdielnosti oproti ČR. Po nejakej dobe sa
obidve skupiny vystriedajú a nakoniec svoje
poznatky dajú dohromady a odprezentujú.

Posledná aktivita, trvajúca opäť zhruba 15
minút, sa zaoberá výberom najdôležitejších
informácií z textu,
v tomto prípade textu, ktorý je zameraný na
osobnosti spojené s daným kontinentom alebo
s etnikom, ktoré kontinent obýva. Z textu
vyberú najdôležitejšie informácie (napr.
pomocou zvýrazňovačov), a ostatných potom
informujú, o čom tento text pojednával.

**Metódy práce (forma
výuky)**

Workshop

Materiál

Slepé mapy, počítače alebo tablety, atlasy,
sprievodcovia, encyklopédie zemepisu, lexikón
krajín

Modifikácia

Najjednoduchšou modifikáciou je obmena
miest (Macao, Londýn, Rio de Janeiro), bohužiaľ
nie všetky zaujímavé lokality sú v súčasnosti
pokryté Google Street View. Ďalej sa dá sa
obmeniť aj záverečná aktivita za Kimovu hru, pri
ktorej žiaci priradujú jednotlivé obrázky
pamätihodností, prírodných úkazov alebo ľudí k
daným kontinentom, či za pamäťovú techniku,
pri ktorej sa vyberie z každého kontinentu cca
8 - 12 štátov, ktoré sa žiaci pokúsia zapamätať
tým, že vytvoria príbeh, ktorý sa bude skladať zo
slov podobných názvom štátov.

**Reflexie a
odporúčania**

Pri vyplňovaní máp je dobré si vyhľadávať
skupiny, ktoré majú s úlohou problémy a viac sa
im venovať, aby sa neskôr nestrácal čas. Pred
prácou s GoogleEarth je potrebné sa uistiť, že
žiaci rozumejú, čo majú robiť a čo sa po nich
chce. Veľmi dôležité je stabilné pripojenie k
internetu, počas jednej z lekcií prestal fungovať
a bolo treba siahnuť po jednej zo záložných
úloh. Je potrebné mať základný prehľad o

vybraných štátoch a mestách a ich
pamätihodnostiach.

Spracoval(a), dňa

Bedřich Pišťák, 4. 6. 2014

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	Analýza poznatku, tvorba obrazového dokumentu
Názov lekcie	Povedz to obrázkom – vizualizácia prakticky
Ciele lekcie (znanosti, vedomosti, postoje)	<ul style="list-style-type: none">• študent rozumie pojmu obrazová informácia (OI)• vie, ako interpretovať rôzne druhy obrazovej informácie• dokáže zvoliť nástroj vizualizácie podľa povahy dát• chápe prínos a význam obrazovej informácie v súčasnom svete
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	7. tr. – cca 12 rokov individualizácia a abstraktné myslenie, pre udržanie pozornosti dôraz na humor a názorné ukážky
Časová dotácia	90 minút
Osnova (priebeh) lekcie	<ol style="list-style-type: none">1) Úvod – aktivita „Pravek“ – na lístoček deti napíšu, čo budú robiť dnes popoludní. Neukazujú to nikomu inému. Potom majú za úlohu predstaviť si, že sú v praveku a že stretli človeka, ktorý im nerozumie. Pomocou vetvy a piesku (ceruzky a papiera) majú nakresliť to, čo napísali na lístok; nasleduje otázka, ako sa cítili a či im nechýbalo písmo.2) História vzniku písma (prezentácia v Prezi) – výklad preložený otázkami. Upozorniť, že obrázok ako spôsob prenosu informácie postupne strácal význam až sa takmer stratil × porovnať so súčasnosťou, keď sú obrázky všade okolo nás (príklady v Prezi). Spýtať sa detí, prečo si myslia, že tomu tak je (množstvo informácií + pokročilá technika).3) Obrazová informácia – 80 % informácií do mozgu prostredníctvom zraku. Spoločne skúsiť

prísť na to, aké má obrazová informácia výhody: rýchlosť, univerzálnosť, strom i les naraz, podporuje kreativitu.

- 4) **Vizualizácia** – jednoduchá definícia: odovzdávanie informácií pomocou obrazu, účelom je prezentovať veľa údajov jasne, prehľadne a rýchlo (+ ukážky v Prezi)
- 5) **Kreslenie** – aktivita pre žiakov, úlohou je nakresliť 10 pojmov (konkrétne veci, abstraktné, slovesá) > potom spoločne na flipchart. Cieľom je ukázať, že kresliť vie každý, ide len o vystihnutie podstaty.
- 6) **Zjednodušená metóda SQVID** – aktivita pre žiakov, úlohou je zachytiť jednu vec z rôznych uhlov pohľadu (celkovo 6). Predviesť metódu na flipchart a potom rozdať pracovné listy (vid'. príl. 1)
- 7) **Rôzne druhy vizualizácie** podľa typu dát, dáta môžeme zjednodušene rozlíšiť podľa 6 otázok: KTO, KOĽKO, KEDY, KDE, AKO, PREČO > vizualizujem napr. pomocou portréту, grafu, časovej osy, mapy, návodu, myšlienkovvej mapy (+ ukážky v Prezi); komiks ako súhrnné médium, ktoré dokáže zachytiť všetky tieto otázky
- 8) **Vyber vhodný druh vizualizácie** – aktivita pre žiakov, majú za úlohu poznať druh dát a vhodný typ vizualizácie – a pokúsiť sa dáta vizualizovať príslušným typom (vid'. príl. 2)
- 9) **Obraz + slovo** > nezabúdať na výstižný popis, doplnenie textu k obrázkom (ukážky vhodných nadpisov a popisov)
- 10) **Počítačové nástroje vizualizácie** – interaktívne, 3D vizualizácia, infografiky, predstaviť pomocou prezi, zmieniť tie najzaujímavejšie (vid'. Prezi; ukážka vizualizácie cesty na Mars)

Päťlístok na tému vizualizácia

Metódy práce (forma výuky)

Lekcia je koncipovaná ako **workshop**:

- E - návrat do praveku, dorozumievanie pomocou symbolov
- U - objasnenie pojmu OI + praktický nácvik kreslenia symbolov; zachytenie skutočnosti

	z rôznych uhlov pohľadu; vyskúšanie rôznych metód odovzdávania informácie pomocou vizualizácie: 1. graf, 2. časová osa, 3. komiks - R - päťlístok na tému VIZUALIZÁCIE
Materiál	Vybavenie: Dátaprojektor + premietacie plátno, flipchart , priestor na kreslenie (stoly) Pomôcky: ceruzky, perá, fixy, pastelky, papiere rôznych veľkostí
Modifikácia	Lekcia by mohla byť určená aj starším poslucháčom – prispôbiť by sa tomu mali jednak teoretické informácie, ktoré by mohli byť podrobnejšie, jednak potom jednotlivé aktivity – kreslenie pomocou SQVID (viac uhlov pohľadu), spracovanie informácií pomocou rôznych druhov vizualizácie (zložitejší graf, návod/postup, komiks)
Reflexie a odporúčania	<ul style="list-style-type: none"> • Viac priestoru by sa mohlo venovať komiksu, deti táto téma zaujíma. • Paní učiteľka odporučila zaradiť aj nejakú pohybovú aktivitu – napr. tvorenie obrazu pomocí tiel, vyfotografovanie a premietnutie na plátno.
Spracovala, dňa	Jana Machalová, 13. júna 2014

Príloha 1:

Prezentácia „POVEDZ TO OBRÁZKOM“

http://prezi.com/zsxstwlxgtf1/?utm_campaign=share&utm_medium=copy

Príloha 2:

Zjednodušená metóda SQVID:

Vyber si jednu z ponúkaných vecí a znázorni ju v rozličnom prevedení:

JABLKO STROM HRNČEK

Druh vizualizácie podľa typu dát

Prirad' vhodnú metódu – **GRAF** – **KOMIKS** – **ČASOVÁ OSA** – a spracuj nasledujúce 3 texty:

1. *Teória veľkého tresku (BIG BANG THEORY) hovorí, že na počiatku bol vesmír len maličké zrnko prachu, ktoré vybuchlo. Bol to poriadny rachot – výbuch sprevádzalo nepredstaviteľné svetlo a teplo a všetko, čo bolo v zrnku natlačené, sa rozletelo na všetky strany. Z malého zrnka bol razom obrovský ohnivý oblak plynu a prachu, ktorý sa rýchlo šírilo a zväčšovalo. Z častôčiek plynu a prachu potom vznikli hviezdy a planéty.*
2. *Za počiatok vesmíru považujeme Veľký tresk pred 13,7 miliardami rokov. Naše Slnko vzniklo pred 4,6 miliardami rokov. Zem a Mesiac sú staré približne 4,57 miliardy rokov. Predpokladá sa, že prvý život na Zemi vznikol pred 4 miliardami rokov.*
3. *Aby mohol na Zemi vzniknúť život, bola potrebná voda. Tá pokrýva 71 % povrchu (361 miliónov km²), súš zaberá 29 % (149 mil. km²). Z vesmíru vyzerá zem ako modrá guľa, a preto sa jej hovorí „modrá planéta“.*

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	Analýza
Názov lekcie	Bezpečnosť na sieti
Ciele lekcie (znalosti, vedomosti, postoje)	Zoznámenie s nebezpečenstvom na internete Zoznámenie s pojmami kyberšikana, kybergrooming, sexting... Tvorba silného hesla
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	8. trieda ZŠ vek 13+ žiaci by mali bežne ovládať prostredie internetu
Časová dotácia	90 minút
Osnova (priebeh) lekcie	<p><i>Práca s pojmami – 25 minút</i></p> <p>Na začiatku lekcie rozdelím žiakov do 4 – 5 skupín (podľa počtu žiakov v triede). Každá skupina dostane jeden termín – kyberšikana, kybergrooming, sexting, krádež identity, hoax, happy slaping, spam (jeden člen skupiny vylosuje výraz, s ktorým budú potom v skupine pracovať). Až keď dostane každá skupina nejaký pojem, tak začne pracovať. Do každej skupiny dám jeden tablet (ak nie sú tablety, tak knihy, alebo môžu pracovať na počítači v knižnici) a pomocou tabletu zisťujú informácie o danom pojme. Potom tieto informácie prezentujú svojim spolužiakom, aby každý v triede vedel, čo ktorý pojem znamená. Pojmy je dobré písať na flipchart a k nim krátke vysvetlenie, čo znamenajú.</p> <p>Po prezentácii žiakov ešte raz pojmy zopakujem (niektorí žiaci hovoria potichu a ostatní im veľmi nerozumejú) a ku každému sa snažíme uviesť nejaký príklad z praxe.</p> <p><i>Čítanie s predvídaním – 35 minút</i></p> <p>Potom začína čítanie s predvídaním. Znova je to práca pre skupiny. Mám pripravených päť príbehov,</p>

na päť rôznych tém. Každá skupina dostane prvú časť príbehu (príbehy sa znova týkajú nástrah internetu) a ich úlohou je zapísať do tabuľky, o čom bola táto časť a ako si myslia, že bude príbeh pokračovať. Takto dostanú päť častí príbehu a s každou pracujú rovnako.

Po zložení celého príbehu v skupine, znova každá skupina prezentuje svoj príbeh pre ostatných spolužiakov.

Pre zjednodušenie, dá sa použiť len jeden príbeh a každá skupina pracuje len s jedným príbehom. Dostanú len časť príbehu a potom majú sami vymyslieť ako sa bude príbeh vyvíjať ďalej a ako celý dopadne.

Silné heslo – 20 minút

Heslá používajú na internete všetci, či už je to heslo k emailu, facebooku, k rôznym hrám apod. Táto hra slúži k tomu, aby žiaci zistili, ako je dôležité mať silné heslo a ako si ho vytvoriť. Na začiatku si vysvetlíme pravidlá pre vytvorenie silného hesla a potom sa každý podľa týchto pravidiel pokúsi vymyslieť svoje vlastné heslo a skontroluje, či naozaj zodpovedá zadaným pravidlám. A potom si každý môže pomocou tabletu vyskúšať silu svojho hesla cez generátor hesiel. Jedno heslo skontrolujeme spoločne a ostatné už každé zvlášť.

Každý žiak dostane papier, na ktorom sú všetky zásady pre tvorbu silného hesla napísané.

Môžeme tu používať aj niektoré pamäťové techniky na zapamätanie hesla – vymyslieť si príbeh a niečo z toho príbehu použiť ako heslo.

Pokiaľ vyjde čas, heslá môžeme pretiahnuť až do konca.

Päťlístok – 10 minút

Na záver si urobíme päťlístok na tému internet.

Práca v skupine, krátka slovná prezentácia.

Evokácia – práca s pojмами

Uvedomenie – príbehy

Reflexia - päťlístok

Metódy práce (forma výuky)

Materiál

Pred lekciou je nutné si nachystať lístočky s pojmami, príbehy, zásady tvorby silného hesla, papiere, ceruzky, flipchart, počítač, dátaprojektor (aby sme si mohli spoločne skontrolovať silu hesla). Pokiaľ je to v možnostiach knižnice, tak si nachystať päť tabletov s pripojením k internetu (do každej skupiny jeden).

Modifikácia

V rozsahu, ako bolo už uvedené, môže byť beseda použitá aj pre 7. triedu, pre ďalšie triedy s istými obmenami.

6. trieda

Úvod zostane rovnaký – práca s pojmami.

Druhá časť bude iná. Je tu hra Falošný profil.

Žiaci sa rozdelia do štyroch skupín a každá skupina dostane osem obálok. Na obálke je nalepený zmienený profil, kde sa uvedie meno, vek, mesto a záujmy, obľúbené činnosti alebo niečo o zmienenej osobe a krátka veta, v ktorej dotýčny požiadava o priateľstvo alebo len tak napísaná veta. Na základe týchto informácií sa žiaci v skupine majú rozhodnúť, či by si tohto človeka pridali k priateľom na facebook, v niektorej on-line hre apod. Potom, až si prezrú všetky obálky sa rozhodnú pre prijatie alebo neprijatie. Následne otvoriva obálku a zistiva, kto sa v skutočnosti skrýva za zmienenou identitou – či je to naozaj rovnaká osoba, ako to o sebe napísala alebo je to úplne niekto iný.

Potom sa väčšinou rozbehne debata, koľko majú priateľov, koho si pridajú atď.

Nasleduje prehliadka Desatora bezpečného internetu.

Záver je zase rovnaký – Silné heslá.

4. – 5. tr.

Úvod – hra Komunikácia na internete.

Každý žiak vyplní sám za seba, aké informačné technológie používa, čo na nich robí, koľko času pri nich strávi – každý sa snaží napísať aspoň približný čas, napr. koľko času strávi každý deň na internete, pri televízii atď.. Pre jednoduchšie vyplnenie majú v skupine predtlačení papier s činnosťami a informačnými technológiami.

Druhá časť je rovnaká ako pre 6. triedu len profily sú trochu iné.

Desatoro bezpečného internetu.

Silné heslá

U nižších ročníkov môžeme ešte na záver urobiť jednu aktivitu – Ruka bezpečia.

Každý žiak si na papier obkreslí svoju ruku a do každého prstu napíše jednu osobu, na ktorú by sa obrátil v prípade nejakých problémov spojených s informačnými technológiami – pokiaľ by ho niekto obťažoval alebo by narazil na niečo, čo ho šokovalo atď.

Túto besedu som robila už niekoľkokrát, tak si myslím, že už je to trochu vychytané. Začínala som s úplne inými aktivitami a postupne som došla k tomu záveru.

Pri lekcii pre 6. triedu som im nechala tablety v skupine celú dobu, nabudúce si tablety vezmem k sebe a dám im ich zase až na poslednú úlohu, pretože sa hrali s tabletmi a nevenovali pozornosť tomu, čo sme preberali.

Páči sa im hra Zdieľaný profil aj tvorba hesiel – predbiehajú sa, kto vytvorí dlhšie heslo.

Reflexie a odporúčania

Poznámky Spracoval(a), dňa

Ludmila Holbíková, 11. 6. 2014

Prílohy:

Príloha č. 1 Hra – Falošný profil

Príloha č. 2 Hra – Komunikácia na internete

Zdroje:

Bezpečný internet. [online]. [cit. 2014-08-07]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/>

ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnosť detí na Internetu: rádce zodpovedného rodiča*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013, 224 s. ISBN 978-802-5138-045.

Ebezpečí [online]. 2008-2014 [cit. 2014-08-07]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/>

FILECCIA, Marco, Tim KIRCHNER, Birgit KIMMEL a Gabriel LONZ. Jak zvládnout kyberšikanu: Doplňkový výukový modul k metodice Knowhow pro mladé surfaře. In: *Safer inetenret.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-08-07]. Dostupné z: <http://www.4szsdar.cz/projekt/storage/File/kybesikana.pdf>

KOPECKÝ, Kamil. *STALKING A KYBERSTALKING – NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ*. Olomouc: Net Universtiy s.r.o., 2010. ISBN 978-80-254-7737-3. Dostupné z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.e-nebezpeci.cz%2Findex.php%2Fke-stazeni%2Fmaterialy-pro-studium-studie-atd%3Fdownload%3D9%253Astudie-o-stalkingu-a-kyberstalkingu&ei=zAPjU-6OI-zH7Abl4IH4BA&usg=AFQjCNF1M4F9ZRYf7bxySrilG3iEm4dE9Q&bvm=bv.72676100,d.d2k>

Kyberšikana. In: *Www.e-besedy.cz* [online]. 2007-2011 [cit. 2014-08-07]. Dostupné z: <http://www.e-besedy.cz/internetova-bezpecnost/kybersikana.html?articlemodule=pribeh>

Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele. Vyd. 1. Editor Aleš Kavalír. Plzeň: Pro město Plzeň zpracovala společnost Člověk v tísni, pobočka Plzeň, 2009, 104 s. ISBN 978-80-86961-78-1.

Kyberšikana ve školním prostředí. Pardubice: Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012. Dostupné z:

<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.ncbi.cz%2Fcategory%2F6-metodiky-ucebni-materialy%3Fdownload%3D38&ei=xQHjU-TQMkuh7Aa8tYHwDg&usg=AFQjCNH-sNKItQ4RBMtgBZOQDHNfmSe6aA>

ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Vyd. 1. Překlad Ondřej Vágner. Praha: Portál, 2011, 97 s. ISBN 978-807-3679-842.

Příloha č. 1 pro 4. - 5. třídu

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Tonda	Jméno: Tonda	Věk: 12 let	Věk: 12 let
Bydliště: Hovězí	Bydliště: Hovězí	Zájmy: Hudba a počítačové hry. Má rád fantasy a scifi. Na počítači vydrží i celé odpoledne, až pozdě do večera. Hraje hry a povídá si s přáteli, většinou pouze těmi virtuálními.	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Karel	Jméno: Karel	Věk: 13 let	Věk: 13 let
Bydliště: Vsetín	Bydliště: Vsetín	Zájmy: Miluje fotbal a auta. R&B je podle něj docela v pohodě a není si úplně jistý, jestli jsou pro něj holky víc než kámošky, protože je trochu zakoukaný do jednoho z fotbalistů Baníku.	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Dominika	Jméno: Dominika	Věk: 13 let	Věk: 13 let
Bydliště: Vsetín	Bydliště: Vsetín	Zájmy: Miluje tanec, ale nikdy nic nevyhrála, ani nikam do kroužku nechodila. Její máma jí ale říká, že je dobrá, že by měla jít do televize	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Saša	Jméno: Martin	Věk: 15 let	Věk: 35 let
Bydliště: Zlín	Bydliště: Zlín	Zájmy: Bruslení, graffiti projekty a propagace několika skateparků v okolí. Rad hrává hry na počítači a kecá s lidmi po netu. Záměštnání a o víkendech i přes týden se potlouká po místních hospodách.	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Klára	Jméno: Honza	Věk: 13 let	Věk: 26 let
Bydliště: Velké Karlovice	Bydliště: Zlín	Zájmy: Balet, step a gymnastika. Dělán gymnastiku ve škole a ráda bych reprezentovala jižní Moravu. Kouknete na fotky a vyvěste svoje.	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Tereza	Jméno: Tereza	Věk: 12 let	Věk: 12 let
Bydliště: Vsetín	Bydliště: Vsetín	Zájmy: Právě jsem se přistěhovala a nikoho tu neznám! Co děláte ve volném čase, do jakých kroužků chodíte?	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Karolína	Jméno: Karolína	Věk: 16 let	Věk: 13 let
Bydliště: Valašské Meziříčí	Bydliště: Valašské Meziříčí	Zájmy: Miluje Kryštof a obažď festivaly. Má ráda zábavu, sluníčko a surfování	

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Petra	Jméno: Arnošt	Věk: 12 let	Věk: 40 let
Bydliště: Zlín	Bydliště: Zlín	Zájmy: Dostala se na gymnázium a už se těší, že pozná nové kamarády. Má ráda koně a ráda hraje hru Howrse, Sims a podobně a taky zde se seznamuje se spoutou nových lidí.	

Příloha č. 1 pro 4. - 5. třídu

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Tonda		Jméno: Tonda	
Věk: 12 let		Věk: 12 let	
Bydliště: Hovězí		Bydliště: Hovězí	
Zájmý: Hudba a počítačové hry. Má rád fantasy a scifi. Na počítači vydrží i celé odpoledne, až pozdě do večera. Hraje hry a povídá si s přáteli, většinou pouze těmi virtuálními.	Zájmý: Hudba a počítačové hry. Má rád fantasy a scifi. Na počítači vydrží i celé odpoledne, až pozdě do večera. Hraje hry a povídá si s přáteli, většinou pouze těmi virtuálními.		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Karel		Jméno: Karel	
Věk: 13 let		Věk: 13 let	
Bydliště: Vsetín		Bydliště: Vsetín	
Zájmý: Fotbal - hraju i sleduju - hlavně Baník R&B, auta,holky, počítačové hry, hlavně fotbal.	Zájmý: Miluje fotbal a auta. R&B je podle něj docela v pohodě a není si úplně jistý, jestli jsou pro něj holky víc než kámošky, protože je trochu zakoukaný do jednoho z fotbalistů Baníku.		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Dominika		Jméno: Dominika	
Věk: 13 let		Věk: 13 let	
Bydliště: Vsetín		Bydliště: Vsetín	
Zájmý: Tanec, i závodně od šesti let, vyhrála jsem už několik cen Přístří rok se chci přihlásit do Česko Slovensko má talent, protože mi všichni říkají, jak jsem dobrá	Zájmý:Miluje tanec, ale nikdy nic nevyhrála, ani nikam do kroužku nechodila. Její máma jí ale říká, že je dobrá, že by měla jít do televize		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Saša		Jméno: Martin	
Věk: 15 let		Věk: 35 let	
Bydliště: Zlín		Bydliště: Zlín	
Zájmý: Bruslení, graffiti projekty a propagace několika skateparků v okolí. Rad hraje hry na počítači a kecá s lidmi po netu.	Zájmý:Ze školy odešel po základce, nemá zaměstnání a o víkendech i přes týden se potlouká po místních hospodách.		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Klára		Jméno: Honza	
Věk: 13 let		Věk: 26 let	
Bydliště: Velké Karlovice		Bydliště: Zlín	
Zájmý: Balet, step a gymnastika. Dělán gymnastiku ve škole a ráda bych reprezentovala jižní Moravu. Kouknete na fotky a vyvěste svoje.	Zájmý: Učí v místních tanečních, zapálený amatérský fotograf.		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Tereza		Jméno: Tereza	
Věk: 12 let		Věk: 12 let	
Bydliště: Vsetín		Bydliště: Vsetín	
Zájmý: Právě jsem se přistěhovala a nikoho tu neznám! Co děláte ve volném čase, do jakých kroužků chodíte?	Zájmý: Právě jsem se přistěhovala a nikoho tu neznám! Co děláte ve volném čase, do jakých kroužků chodíte?		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Karolína		Jméno: Karolína	
Věk: 16 let		Věk: 13 let	
Bydliště: Valašské Meziříčí		Bydliště: Valašské Meziříčí	
Zájmý: Miluje Kryštof a obraží festivaly. Má ráda zábavu, sluníčko a surfování	Zájmý: Miluje Kryštof a rodiče ji nedovolili jet na žádný festival, protože je příliš mladá. Neumí surfovat, ale ráda by se to naučila.		

Sdílený profil		Pravá identita	
Jméno: Petra		Jméno: Arnošt	
Věk: 12 let		Věk: 40 let	
Bydliště: Zlín		Bydliště: Zlín	
Zájmý: Dostala se na gymnázium a už se těší, že pozná nové kamarády. Má ráda koně a ráda hraje hru Howrse, Sims a podobně a taky zde se seznamuje se spoutou nových lidí.	Zájmý: Má rád pivo a své kamarády. Je rozvedený a trestaný pro násilnou trestnou činnost.		

Ahoj, jmenuji se Tonda a strašně rád pářím na počítači a kecám s ostatními lidmi. Je tu někdo taky takový?

Čau, jsem Karel a hraju fotbal.Hraješ taky za nějaký klub?

Ahoj, jmenuji se Dominika a miluju tanec. Je tady někde podobný nadšenec?

Nazdar, jsem nějaký Saša a celkem dobře válim na brusle a skejt. Nezajdeme někam na dráhu?

Ahoj neznámý/heznámá, jsem Klára a dělám balet, step, gymnastiku.

Ahoj, jsem tu úplně nová a nevím, kam se tady dá zajít, co se tady dá dělat. Poradíš?

Čau, právě jsem přijela z koncertu kapely Kryštof. Richard Krajčo je úplně boží!!!

Ahoj, od září začnu chodit na gympl. Je tu někdo, kdo taky přestupuje na školu?

Ahoj, jmenuji se Tonda a strašně rád pářím na počítači a kecám s ostatními lidmi. Je tu někdo taky takový?

Čau, jsem Karel a hraju fotbal.Hraješ taky za nějaký klub?

Ahoj, jmenuji se Dominika a miluju tanec. Je tady někde podobný nadšenec?

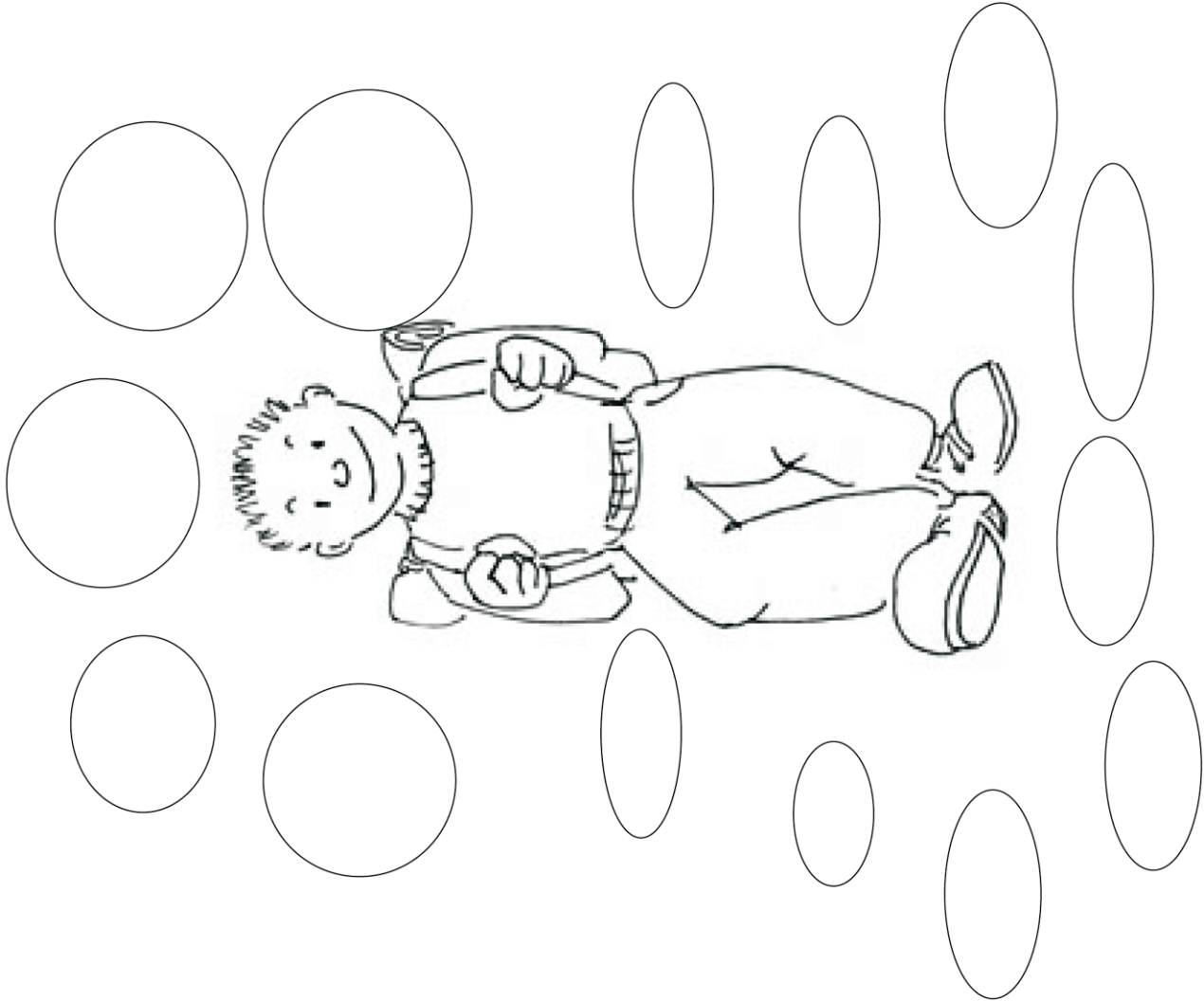
Nazdar, jsem nějaký Saša a celkem dobře válim na brusle a skejt. Nezajdeme někam na dráhu?

Ahoj neznámý/heznámá, jsem Klára a dělám balet, step, gymnastiku.

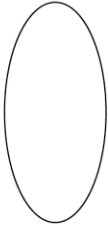
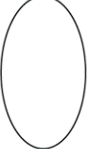
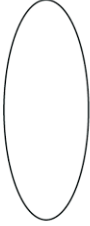
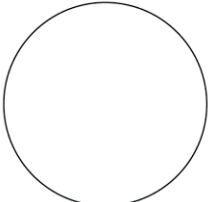
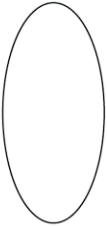
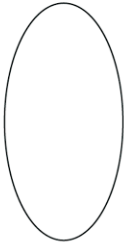
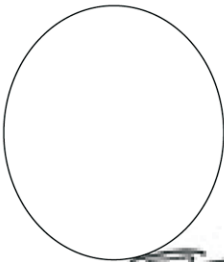
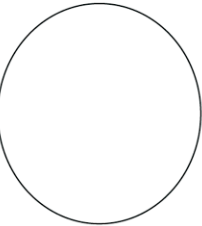
Ahoj, jsem tu úplně nová a nevím, kam se tady dá zajít, co se tady dá dělat. Poradíš?

Čau, právě jsem přijela z koncertu kapely Kryštof. Richard Krajčo je úplně boží!!!

Ahoj, od září začnu chodit na gympl. Je tu někdo, kdo taky přestupuje na školu?

Příloha č. 2b

E-mail

Hry

SMS

Telefonní hovor

Chat

Skype

MMS

Facebook

Google, Seznam atd.

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	1) Mediálna gramotnosť 2) Analýza <ul style="list-style-type: none">- Hodnotenie zdrojov / informácií- Hľadanie súvislostí- Analýza textu- Interpretácia, zhrnutie a formulácia ??- Tvorba textového dokumentu 3) Argumentácia
Názov lekcie	Bludy, mýty, fakty, aféry ... Čo nám hovoria médiá?
Ciele lekcie (znalosti, vedomosti, postoje)	<ol style="list-style-type: none">1. kritický prístup k hodnoteniu informácií2. schopnosť hľadať súvislosti3. schopnosť vytvoriť text s danými parametrami4. schopnosť rozpoznať manipulačné prvky v médiách a rozlíšiť seriózne a bulvárne médium
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	9. trieda – je možné prispôbiť (2. stupeň, SŠ) <ul style="list-style-type: none">- dokáže pracovať s informáciami a vyhodnotiť ich- využíva získané vedomosti- spolupracuje v skupine- využíva poznatky z iných predmetov- dokáže obhájiť svoj názor a argumentovať- dokáže formulovať svoj názor, prijíma názory ostatných
Časová dotácia	90 minút
Osnova (priebeh) lekcie	<ol style="list-style-type: none">1. Študenti sa v úvode lekcie zoznámia s tým, čo ich v priebehu 90-tich minút čaká (trocha teórie, tímová práca, dozvedia sa trebárs niečo nového, čo im bude v živote užitočné); každý si na lepiaci štítok napíše meno – 3 minúty2. Uvoľňovacie cvičenie s dlaňou - príklad manipulácie – 3 minúty

Vo dvojiciach stoja proti sebe – jeden robí dlaňou pohyb, druhý ho musí opakovať telom – ukážka manipulácie

3. Rozdanie novín – tlačené aj elektronické (tablet) – 3 minúty, študenti si ich prezerajú
4. Zisťujem od študentov, ako sa od sebe odlišujú, rozdelenie na seriózne X bulvár X pomedzie (zapisujem); používam otázky, ktoré podporujú diskusiu a argumentáciu (Prečo médiá volia také farby, veľkosť písma, témy článkov, krátke vety...chcem poznať ich názor, stále otázky – Prečo to tak je?) – 8 minút
5. Trocha teórie – prezentácia k téme – vid'. príloha

(bulvár X seriózne, novinová správa, zdroje, etický kódex, k čomu smeruje, témy, spravodajstvo X publicistika..) – 5 minút

6. Vytvorenie titulku a perexu novinovej správy na základe zadaných slov (lektor vopred vyberie novinový článok, ktorý nebudú skupiny poznať – porovnanie na záver – napr. o chuligánstve na štadiónoch); skupina dostane zadané, či má článok mať prvky bulváru alebo bude seriózne; na výber budú aj obrázky (vopred vystrihnuté z novín alebo vytlačené z internetu)

○ Zadanie 8 kľúčových slov

- Rozdelenie triedy do max. 4 skupín (rozpočítanie, hra?) – 3 minúty
- Hra „aktivity“ – určenie 8 slov, z ktorých budú tvoriť tele, doplnenie obrázku – 2 skupiny predvádzajú pantomímou, slovne, kreslia atď.; kľúčové slová napr.: vandal, zatknutie, polícia, štadión, fanúšikovia atď. (môžu sa meniť) – 15 minút
- Žiaci rozdelení do skupín tvoria nadpis a perex, doplňujú obrázky, aby výstup mal parametre

bulvárneho alebo seriózneho
textu. – 20 minút

7. Jednotlivé skupiny prezentujú svoje dielo + diskusia / argumentácia – 20 minút
8. Predložím noviny s článkom v serióznej aj bulvárnej podobe – môžu porovnať – 5 minút
9. Zhodnotenie – brainstorming – čo sme sa naučili – zrekapitulujeme prvky „bulvár“ x „seriózne“, zopakovať, aké metódy médiá používajú, diskusia, ako ich môžu využiť v praxi... – 5 minút

Metódy práce (forma výuky)

Metóda E- U-R

E – body 1-4

U – body 5-8

R – bod 9

Materiál

1. stoly a stoličky pre skupinovú prácu
2. lepiace štítky - menovka
3. noviny a tablety (MVK) – vopred vyberiem + obrázky z novín / internetu pre vystrihnutie
4. flipchart s papiermi, farebné fixy, lepidlo
5. papiere na poznámky, papiere biele A4, perá, farebné fixky, obrázky z novín
6. dátaprojektor + možnosť premietnuť prezentáciu
7. wifi pripojenie

Možné modifikácie lekcie:

Upravenie lekcie podľa veku / triedy študentov

- výber témy článku pre tvorenie titulku (iné kľúčové slová)
- prehĺbenie teórie – viac informácií z teórie

Hra pri určovaní kľúčových slov – je možné zvoliť aj iné spôsoby

Zhodnotenie lekcie

- každý si pre seba napíše 5 dôležitých vecí, ktoré si odnáša
- päťlístok

Reflexie a odporúčania

Žiakov táto téma baví – je atraktívna;
Naučia sa význam slova „perex“
Nechajú sa nalákať k odpovediam – prečo...
Bavia ich aktivity – zadanie kľúčových slov
Teóriu – prezentáciu pojať ako prednášku, viac ich zapojiť, pýtať sa ich, dávať príklady z praxe.

Spracovala: Kateřina Janošková, 05/2014

Použité zdroje:

ZAJÍC, Jiří. Mediální výchova v mediální společnosti [online]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/n/13207/MEDIALNI-VYCHOVA-V-MEDIALNI-SPOLECNOSTI.html/>

Mediální realita [online]. Dostupné z: <http://www.skolamedii.cz/metodicky-material/medialni-realita/>

HANZLÍK, Václav. Jak poznáme bulvár [online]. Dostupné z: <http://medialnigramotnost.fsv.cuni.cz/zobraz/clanek/jak-pozname-bulvar>

VOJVODÍK, Jan. Jak psát tiskové zprávy [online]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/4177/jak_psat_TZ.pdf

Príloha:

Prezentácia: Bludy, mýty, fakty, aféry ... Čo nám hovoria médiá?

Bludy, mýty, fakta... Co nám říkají média?

BULVÁR

- SKANDÁLY, SENZACE,
- VYBÍRÁ OSOBNOSTI ZE
- VŠECH OBLASTÍ ŽIVOTA
- KRIMI, PENÍZE, SEX
- CELEBRITY, KREV, NÁSILÍ
- MÍŘÍ NA EMOCE

ilustrační obrázky

BULVÁR

- SKANDÁLY, SENZACE,
SOUKROMÝ ŽIVOT
- VYBÍRÁ OSOBNOSTI ZE
VŠECH OBLASTÍ ŽIVOTA
- KRIMI, PENÍZE, SEX
- CELEBRITY, KREV, NÁSILÍ
- MÍŘÍ NA EMOCE

ilustrační obrázky

Bludy, mýty, fakta... Co nám říkají média?

BULVÁR

- SKANDÁLY, SENZACE,
- VYBÍRÁ OSOBNOSTI ZE
- VŠECH OBLASTÍ ŽIVOTA
- KRIMI, PENÍZE, SEX
- CELEBRITY, KREV, NÁSILÍ
- MÍŘÍ NA EMOCE

ilustrační obrázky

BULVÁR

- VELKÉ ŠOKUJÍCÍ TITULKY
- ČERVENÁ BARVA
- VYKŘÍČNÍKY !!!
- OBRÁZKY, KRÁTKÉ TEXTY
- VÍCE REKLAMY

ilustrační foto

BULVÁR

ZDROJE

- spekulace
- nepodložené informace od neznámých zdrojů
- jednostranná informace
- fotografie

ilustrační foto

SERIÓZNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

- MÍŘÍ NA AKTUÁLNÍ DĚNÍ
- OBJEKTIVNÍ ODPOVĚDI NA OTÁZKY (CO, KDO, KDE, KDY, JAK, PROČ)
- NEHODNOTÍ - PUBLICISTIKA
- OVĚŘENÉ SERIÓZNÍ INFORMACE
- ETICKÝ KODEX
- POD POVRCH

náhled stránky
ihned

SERIÓZNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

- STŘÍZLIVÉ BARVY, TITULKY - MODRÁ, ČERNÁ
- MĚNĚ FOTEK
- GRAFY
- CENA ??

náhled stránky ihned

POMEZÍ

- POP NOVINY
- POLONOVINY
- MEZI BULVÁREM A POMEZÍM

MEDIÁLNÍ FAULY

- klamání titulkem
- klamání popisem obrázku
- zneužívání expertů
- dobře informovaný zdroj...
- předpojatost
- změna kontextu
- desinformace
- vytěšňování témat

2x ilustrační foto

TISKOVÁ ZPRÁVA

- Kdo, co, kde, kdy, jak, proč
- důležitost informací - obrácená pyramida
- **PEREX** - krátký text, jehož účelem je uvést a upoutat pozornost na následující delší text článku a/nebo naznačit, o čem článek bude. Na co nestačí upoutat titulek nebo podtitulek, to rozvádí perex, aby se čtenář mohl rozhodnout, má-li věnovat čas čtení celého článku a jde-li o téma, které ho zajímá.

ÚKOL

- klíčová slova
- vytvořit titulek a perex

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	Analýza
Názov lekcie	Ako sa nenechať ubiť „argumentmi“ alebo Argumentačné fauly
Ciele lekcie (znalosti, schopnosti, postoje)	Študent vie, čo je argument, argumentácia, kde a ako sa využíva. Čo je to chybná, manipulatívna, nelogická argumentácia. Dokáže rozlíšiť férovú argumentáciu od neférovej. Chápe argument ako nástroj analýzy informácií a dôvody pre odmietnutie argumentačných „faulov“
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	1. ročník stredná škola
Časová dotácia	90 min.
Osnova (priebeh) lekcie	<p>Na úvod Brainstorming – všetko, čo ich napadne u slova argument (argumentácia, diskusia, dokazovanie, obhajovanie, komunikácia, spolupráca alebo boj) Môžeme to ľahko rozobrať. „To je presne to, čoho sa bude táto lekcia týkať“ 10 min</p> <p>Prezentácia – Čo je argument (definícia slovník). Na čo sa používa. Čo je argumentácia, diskusia. K čomu sa využíva argumentácia (dôjsť k nejakému výsledku, presvedčiť druhého). Kde sa používa (napr. Facebook, diskusné skupiny, vedecká diskusia, právne záležitosti, bežný život, obhajovanie vlastného názoru, hádky☺) 15 min</p> <p>Príklad na videu (nesprávna argumentácia). Spýtame sa, čo sa im nepáči na argumentácii danej osoby. Ďalší príklad argumentov v textovej forme (nesprávna argumentácia). Znova sa opýtame, či sa im na daných argumentoch niečo nepozdáva.</p>

Na prezentácii ukážeme, ako má vyzeráť diskusia smerujúca k nejakému výsledku, ako použiť argumenty, typy argumentácie. Vysvetlíme, čo sú tzv. **argumentačné fauly** a popíšeme jednotlivé okruhy týchto faulov (na príkladoch Janka a Marienky podľa materiálu z www.obcanskevzdelavani.cz/argumentacni-fauly)

15 min

Nasleduje aktivita, pri ktorej rozdelíme triedu na 4 skupiny. Každá skupina dostane kartičky s textom Janko a Marienka. V skupinách študenti zoradia tieto texty podľa okruhov. Po zoradení ukážeme na prezentácii správny výsledok i s názvami týchto argumentačných faulov. Pridáme krátky komentár + napr., ktoré fauly im pripadali najhoršie

15 min

Na videu a texte v prezentácii ukážeme ďalšie ukážky argumentácie - ako môže skončiť diskusia s nesprávnou argumentáciou = hádka (video + text)☺
5 min

Vyskúšame si diskusiu. Najskôr si ukážeme prezentáciu, v ktorej vysvetlíme metódu 6 klobúkov (1 klobúk môže mať i viac ľudí). Rozdelíme triedu na 3 alebo 4 skupiny. Pomocou tejto metódy skupinky diskutujú na tému napr. trestnej zodpovednosť detí do 15 rokov (veková hranica), stiahnutie filmov, hudby z internetu (pre, proti), alebo im dáme vybrať aj z iných tém. Dôležitý nie je výsledok diskusie, ale spôsob, preto modrý klobúk sleduje argumentačné fauly (môže priradovať svojej diskusnej skupine kartičky s arg. faulmi, ktoré sa vyskytli), po 5 min posunieme klobúky (lektor aktívne vstupuje a pomáha hlavne aktivizovať + rozlíšiť arg. fauly)

Po diskusii sa spýtame, aké fauly našli + napr. v akom klobúku sa cítili alebo necítili dobre

25 min

Zhrnutie. Umenie argumentácie je základom pre to, aby diskusia mala vôbec nejaký zmysel. Pustíme video nesprávna diskusia napr. komunikácia medzi manželmi po x rokoch☺)

V diskusii platí biblické „byť rýchly k počúvaniu, pomalý k hovoreniu“

5 min

Metódy práce (forma výuky)	Brainstorming, klobúková metóda, práca s videom, textom, obrazovou informáciou
Materiál	Flipchart, dátaprojektor, počítač, kartičky s arg. faulmi a kartičky s klobúkmi
Reflexia a odporúčenie	V prípade, že sa zdržíme u niektorej z aktivít, operatívne zareagujeme a skrátime inú. Pri aktivitách hrozí, že študenti budú priveľmi aktívni alebo málo aktívni.

Zpracoval: Vítězslav Galda, 06/2014

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	Analýza
Názov lekcie	Čítaj rýchlejšie než ostatní Najrýchlejší čitateľ v triede
Ciele lekcie (znanosti, schopnosti, postoje)	Zistenie aktuálnej rýchlosti čítania Študenti vedia, čo je to rýchle čítanie Vedia, ako ho aplikovať poznajú praktické cvičenia posilujúce očné rozpätie Študent vie, že je táto metóda pre neho výhodná
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	2. ročník SŠ 15 - 17 rokov Nie sú nutné žiadne zvláštne znalosti – bežné znalosti čítania
Časová dotácia	80-90 minút
Osnova (priebeh) lekcie	<i>I.N.S.E.R.T. – 10 minút</i> Článok o rýchlom čítaní a pomocou metódy I.N.S.E.R.T. študenti zistia, čo o rýchlom čítaní už vedia. http://www.growjob.com/clanky-personal/vice-efektivita-diky-rychlemu-cteni/ <i>Zistenie aktuálnej rýchlosti čítania – 10 minút</i> Pre študentov je zaujímavé zistiť, ako rýchlo v tejto chvíli vlastne čítajú. Rýchlosť čítania sa vypočíta: počet slov deleno čas. (Čerpané z knihy Rychlé čtení od Tonyho Buzana) <i>Rýchle čítanie – 50 minút</i> Úvod – nejaký motivujúci príbeh alebo povedať, ako rýchlo čítali známe osobnosti. Čo je to rýchle čítanie, ako sme sa učili čítať, aká je priemerná rýchlosť čítania u neškoleného čitateľa... História rýchleho čítania – niekoľko informácií k histórii rýchleho čítania.

Oči – ako sa pohybujú oči pri čítaní

Artikulácia a subvokalizácia – čo tieto pojmy znamenajú, aký vplyv majú na rýchle čítanie, ako sa ich zbaviť.

Vyskúšať si artikuláciu – vid'. príloha

Znižovanie počtu očných fixácií – koľko je bežný počet fixácií na riadok a ako tento počet znížiť

Vyskúšať si očné fixácie – vid'. príloha

Cvičenie – očná gymnastika-príloha č. 1

Rozširovanie zrakového rozpätia – čo je to zrakové rozpätie

cvičenie - Rozširovanie zrakového rozpätia-príloha č. 2

<http://peclik.pouzitelne.cz/insk/frindex.html>

Potlačenie regresívnych pohybov – čo je to regresívny pohyb, aký je jeho vplyv na rýchle čítanie, aké sú príčiny regresívnych pohybov, je regresia len negatívna?

Čitateľské techniky:

- aktívne čítanie
- informačné čítanie
- kurzorické čítanie
- selektívne čítanie

u informačného a selektívneho čítania urobiť praktickú ukážku – príloha č. 3

Zdokonalenie čítania – rozšírenie slovnej zásoby (praktická ukážka – z knihy Rychlé čtení – Tony Buzan)

Záver – prečo čítať rýchlejšie + Päťlístok – 10 minút

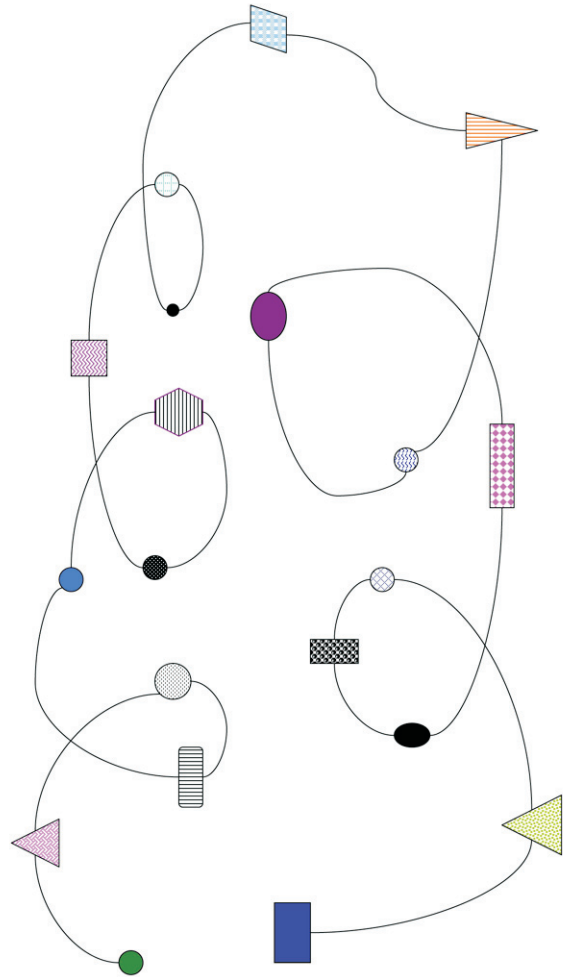
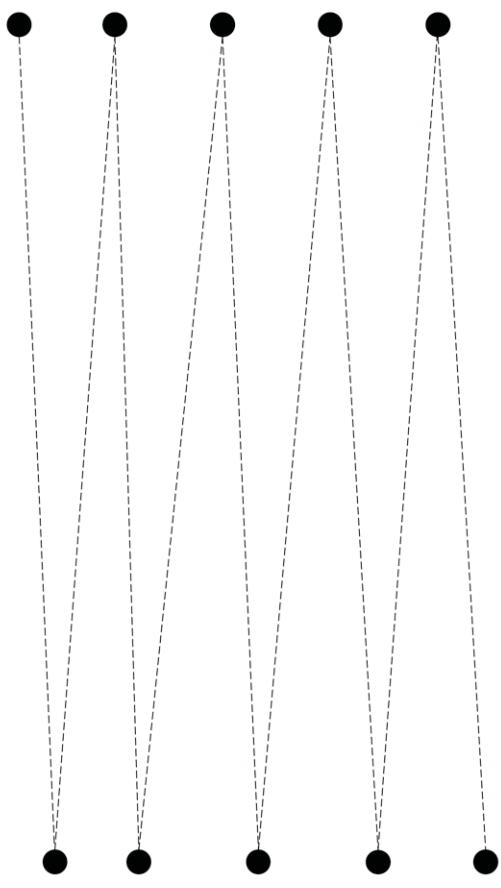
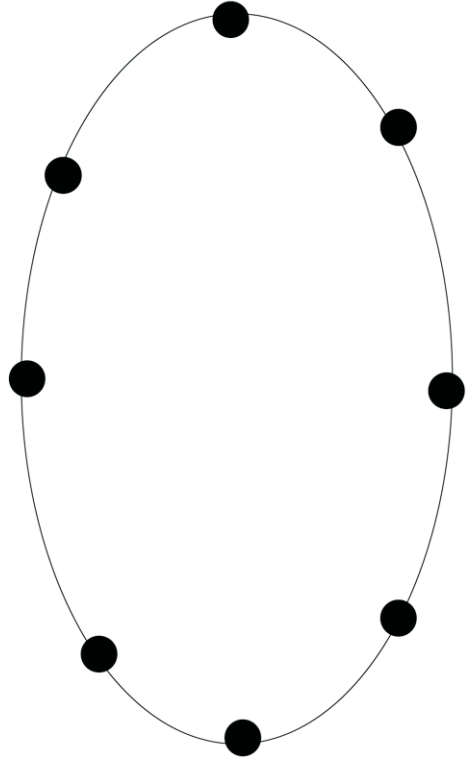
Metódy práce (forma výuky)	<p>I.N.S.E.R.T. Päťlístok Evokácia – I.N.S.E.R.T. + rýchlosť čítania Uvedomenie – teória + rôzne cvičenia Reflexia – záver + päťlístok</p>
Materiál	<p>Text o rýchlom čítaní Text na zistenie rýchlosti čítania Cvičenie – očná gymnastika, rozširovanie zrakového rozpätia, informačné čítanie (3-4 náučné knihy), selektívne čítanie, rozširovanie slovnej zásoby Stopky (môžeme použiť stopky na internete) Perá</p>
Modifikácia	<p>Lekcia môže byť použitá pre ktorúkoľvek triedu SŠ bez akýchkoľvek zmien. Môže sa kludne prehodiť poradie v časti uvedomenie – najprv sa môžu robiť čitateľské techniky a potom sa začne hovoriť o rýchlom čítaní. Tiež príbeh o Roosweltovi sa môže robiť na začiatku lekcie, je to takým povzbudením pre študentov, prebudením záujmu.</p>
Reflexie a odporúčania	<p>V prvej lekcii sa mi nepodarilo presne zmerať rýchlosť čítania, pretože miesto počtu slov som spočítala písmenká a potom to už nevychádzalo. Takže táto časť sa veľmi nevydarila. Pre získanie väčšieho množstva času sa dá vynechať prvá časť I.N.S.E.R.T. V priebehu časti uvedomenia je možné mať v zálohe pripravené nejaké video o rýchlom čítaní a keď klesá pozornosť študentov, tak im ho pustiť. Mať pripravené odpovede na otázky „a prečo je pre mňa rýchle čítanie dobré“ – možnosť rozviesť diskusiu na túto tému.</p>
Poznámky Spracovala, dňa	<p>Tu napíšte všetko, čo sa vyššie nevošlo. Ludmila Holbíková, 16. 6. 2014</p>

Prílohy:

Priloha č. 1 Očná gymnastika

Priloha č. 2 Rozširovanie zrakového rozpätia

Priloha č. 3 Selektívne čítanie

on
stůl
domino
za lidmi
večerníček
něžný barbar
do práce, hoši
infarkt myokardu
Karel nese asi čaj
moře je plné rejnoků
a navíc s pocitem viny
vystoupí v klubu Futurum
výlet do ráje přijde draho
stojí u dveří, ruku na klíče
čím citlivější pásek, tím lépe
zhotoveny ze speciální hmoty
pokladnice umění všech dob
dá ti něco pro posílení
trny rvaly oděv i kůži
pojď si přisednout
zpěvačka dozpívala
velice různorodý
zarudnutí kůže
živá diskuse
obě novely
radiátor
kasino
moře
pá

kam
proto
synovec
počítadlo
nejen Praha
pravděpodobně
přímo nad uchem
trvalo pět měsíců
biologická podstata
není barva jako barva
nositelům Nobelovy ceny
praforma indických jazyků
ošklivě vyhlížející havárie
to tedy přidáme do nové knihy
celospolečensky prospěšný záměr
jsou baleny vždy po deseti kusech
tady je veselo, tady se nespěkuje
nejenže nechápu jednání toho člověka
předčasně a uprostřed nekončené práce
dvoudenní program nebyl připraven výborně
a takový postoj je bezesporu nejdůležitější
od dětství jsem snil o tom, že budu kapitánem
hledat ženšen je jako hledat jehlu v kupce sena
těžko lze předvídat všechno, co se v životě stane
když se potom k polední slunce prodralo šedí mračen
rtěnky nesmějí být ani příliš tuhé, ani příliš křehké
měli bychom v tomto duchu nejen myslet, ale také jednat
tito lidé v pečlivě zřasených tógách a s klenoty na rukou
mnohé myšlenky přišly dřív, než je jeho doba mohla pochopit
připomínal středověké alchymisty, byl posledním z jejich rodu

Príloha č. 3

Matice 1

28	93	74	28	57	39	77	29
46	77	88	46	37	28	42	64
52	85	33	68	86	94	52	44
59	66	33	75	39	59	92	58
63	55	28	70	63	34	22	96
77	64	77	54	28	32	63	55
96	68	44	27	96	62	51	54
67	79	67	44	27	29	88	56
11	96	2	55	11	63	33	72
95	88	95	44	42	66	44	27
34	88	66	35	29	39	47	34
42	24	42	77	55	39	92	44
28	55	85	28	36	89	38	68
18	12	20	77	49	19	46	18
85	55	32	77	36	33	85	59
37	77	24	55	69	21	37	15
25	54	25	57	79	95	24	13
13	68	55	22	90	44	48	13
57	88	44	25	77	52	44	57
78	87	35	26	62	78	44	28
20	88	66	20	24	48	58	33
29	27	52	68	35	29	49	43

Čas: _____

Matice 3

7524	6887	3568	4679	3479	5428	7524
8643	3569	8765	4589	8643	7544	3469
8532	6689	4489	8532	166	1088	4672
8641	8651	6752	5572	7645	1754	8641
7302	1852	7411	7633	7302	176	3467
3469	8533	4682	8752	3469	7632	8643
2458	7642	8644	4677	2458	8764	2476
7532	8642	3596	7644	1036	7532	8634
1876	1734	568	8754	1876	8642	7433
8744	7533	7634	5689	8744	8754	3468
8756	8756	8876	5690	9756	4582	9752
8737	8762	8737	7755	7448	3569	7352
3469	7644	8876	3469	8754	1766	8442
1752	1751	1752	1742	8727	8764	8742
1978	1192	1978	7920	9772	8762	7792
8755	6755	8755	8548	8458	8745	8756
7654	7654	3368	3568	3586	5764	5369
1975	1975	1965	9148	7492	1948	1750
7865	7879	1756	7847	7865	4688	8748
8644	8649	8764	3487	8348	8644	3478

Čas: _____

Matice 4

120	992	192	117	911	200	120
554	336	354	554	332	552	355
13	121	103	22	13	105	212
483	485	483	249	825	843	429
217	613	622	262	217	127	617
528	726	276	528	753	258	573
2435	4427	6579	6755	2346	2435	2344
7877	7876	7868	7877	4568	3426	1988
3457	3457	7820	5433	7690	4564	2346
5683	3247	5622	5683	7622	8733	1957
1895	1949	1895	4527	7633	7683	1673
2215	2242	5623	6783	2212	2215	4125
5463	5463	8727	5673	7890	6533	14
6782	1986	6722	6782	7629	6953	1935
5673	6582	8727	6739	6558	5628	5673
1873	1837	1873	8727	7628	1827	7827
2002	1003	12	2002	1774	1021	1030
2680	8767	8687	6547	6438	2680	7444
7555	8665	5379	8677	7555	7677	5435
865	865	8766	7555	8776	5442	1645

Čas: _____

Matice 2

675	568	675	875	639	891	569
625	874	271	18	625	735	906
672	672	875	236	438	282	239
911	743	343	554	277	911	902
764	543	674	764	246	665	322
879	772	544	754	272	879	647
753	258	266	372	753	348	236
844	766	343	568	844	236	543
877	656	235	877	655	235	568
822	544	822	654	266	388	419
103	202	547	103	654	813	113
457	790	235	252	457	746	322
238	198	674	368	238	636	638
848	765	638	848	636	426	853
847	784	737	636	782	844	847
336	772	327	874	336	764	873
379	673	838	379	737	892	811
282	537	282	987	254	654	272
444	765	238	444	266	782	754
658	690	434	676	658	824	562

Čas: _____

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	Organizácia a analýza poznatkov, tvorba znalostí, vizualizácia informácií, práca s kľúčovými slovami
Názov lekcie	Nestrať sa vo svojej hlave! Myšlienkové mapy aj pre tých, ktorí nevedia v mapách čítať
Ciele lekcie (znalosti, schopnosti, postoje)	<ul style="list-style-type: none">• študent rozumie pojmu myšlienková mapa (MM)• vie vytvoriť vlastnú MM• vie, v ktorých prípadoch je vhodné použiť MM• chápe MM ako jeden z nástrojov k zvýšeniu svojej kompetencie k učení• pozná nástroje pre tvorbu MM
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	Študenti stredných škôl (3. ročník, 16-17 rokov) – rozvoj individuality, rozvoj abstraktného myslenia
Časová dotácia	90 minút
Osnova (priebeh) lekcie	<ol style="list-style-type: none">1. Úvod – názov lekcie + motivácia: predstaví sa im efektívny nástroj na organizáciu myšlienok a informácií, ktorý im môže pomôcť zlepšiť pamäť a známky2. Zadať úlohu – tvorba poznámok z prezentácie o mozgu, môžu použiť všetko, čo majú na stole, tj. biely aj linajkový papier, perá, pastelky, ceruzky, fixky; treba zdôrazniť, že poznámky budú ešte potrebovať neskôr3. Prezentácia o fungovaní mozgu – cca 10 minút; prezentácia v Prezi; text vid'. príloha 1 (možno skrátiť) + krátka úloha k lúčovitému mysleniu (zadanie v texte)4. Myšlienkové mapy (teórie) – pomocou Prezi<ul style="list-style-type: none">– Vysvetliť pojem MM na základe klasickej mapy (slúži k orientácii > orientácii v hlave)– história: slávne osobnosti (napr. Leonardo da

Vinci), súčasnosť: T. Buzan, MindMap

- základné znaky: lúčovitá štruktúra, vetvy, kľúčové slová
- funkcia: slúži k záznamu a analýze informácií, podporujú kreativitu a zlepšujú pamäť + príklady konkrétneho použitia
- ako na to?: ukázať prakticky na flipcharte ako sa tvorí jednoduchá MM, spolu s výkladom o jednotlivých zásadách, príp. ukázať vlastnú MM
- **Aktivita pre študentov – tvoríme vlastnú MM** (cca 15-20 minút): jednoduché témy, napr. moje koníčky, plán na budúci týždeň, moja ideálna budúcnosť
- ako sprevádzanie pustiť ukážky máp
- obchádzať jednotlivých študentov a individuálne radiť

5. Aktivita pre študentov – tvoríme vlastnú MM

(cca 15-20 minút): jednoduché témy, napr. moje koníčky, plán na budúci týždeň, moja ideálna budúcnosť

- ako sprevádzanie pustiť ukážky máp
- obchádzať jednotlivých študentov a individuálne radiť

6. Chyby a tipy – upozorniť na časté chyby a dať ďalšie tipy na tvorbu, znovu pomocou Prezi

7. Aktivita pre študentov – porovnanie

klasických poznámok s MM (15-20 minút):

lineárne zoznamy, kľúčové slová ukryté v texte, dlhé vety, jedna farba > nuda; spýtať sa, ako si zapisovali prednášku o mozgu a zadať im, aby svoje poznámky prepracovali pomocou MM

8. Zhrnutie výhod MM: prehľadnosť (organizácia a hierarchizácia tém, súvislostí, pojmov; vidím strom aj les zároveň), povzbudenie myslenia a pamäti (zmieniť L/P hemisféru mozgu a ich prepojenie pomocou MM), zábava („každý je maliar“; MM ako umenie)

9. PC nástroje – zdôrazniť, že funkcia MM je to, čo určuje prevedenie a prepracovanosť MM,

predstaviť PC nástroje + ukážky MM

10. Záver – spoločné hodnotenie MM pomocou

T-grafu: na flipchart, spoločne prebrať výhody a nevýhody MM

Metódy práce (forma výuky)

Lekcia je koncipovaná ako **workshop**, v ktorom si budú študenti sami skúšať tvorbu MM. Po krátkom výklade o mozgu, nasleduje časť zameraná na MM: E – nápady k pojmu „mapa“ (možné aj brainstormingom); U – zoznámenia s MM, individuálna práca študentov (tvorba vlastných MM, prepracovávanie pôvodných poznámok); R – hodnotenie nástroja MM pomocou T-grafu

Materiál

Vybavenie miesta: dátaprojektor s premietacím plátnom, stoly a stoličky (priestor na kreslenie), flipchart

Potreby: farebné pastelky, strúha tká, gumy, ceruzky, fixky, perá, čierne centropeny, biele papiere A5 a A4, linajkové papiere A4

Ďalšie pomôcky: MM na ukážku (najlepšie vlastná tvorba), kniha T. Buzana na ukážku

Modifikácie

Cieľovou skupinou môžu byť aj deti mladšieho školského veku, výklad o mozgu by mal byť prispôsobený ich veku a tiež aj témy MM (napr. moje koníčky, moja izba, ročné obdobia ... atď.). Je ale nutné skrátiť teóriu a predviesť tvorbu MM viac prakticky, je tiež nutné nechať viac priestoru na kreslenie.

Pri väčšej časovej dotácii je možné zaradiť aktivity navyše:

kreslenie symbolov (slova rôznych kategórií, konkrétne – slnko, strom, pes; abstraktné – pokrok, múdrosť, vesmír; slovesá – bežať, milovať) >

oddychová aktivita na rozkreslenie pred tvorením 2. mapy

- **spracovanie článku pomocou MM** (článok o synestézii), ukázať vlastné prevedenie, porovnať v skupine, upozorniť na synergiu ja+autor

Reflexie a odporúčania

- Lekcia bola vyskúšaná na skupine 26 študentov prvého ročníka SŠ. Ku koncu lekcie už študenti strácali pozornosť (pouvažovať napr. nad nejakou pohybovou aktivitou) a bolo to pre nich celkom náročné – určite vyšší ročníky.

V lekcii bolo pôvodne zaradené aj spracovanie článku, ale to sa už nestíhalo, mať len pripravené do zásoby.

- Hodnotenie uskutočniť formou klady/zápory a vždy sa pokúsiť prípadné zápory ešte vysvetliť.
- Ponechať dostatok priestoru na kreslenie.

Spracovala, dňa

Jana Machalová, 11. júna 2014

Príloha 1:

Textová opora prezentácie o mozgu (cca 10 minút)

Mozog

Mozog je jeden z najzložitejších útvarov v prírode. Skladá sa z **nervových a gliových buniek**, ktoré zaisťujú výživu. Nervových buniek (*neurónov*) je v mozgu asi **10–15 miliárd** (uvádza sa ale aj viac), gliových buniek asi 10x viac. Telo nervových buniek pripomína chobotnicu, uprostred je centrum – jadro bunky, z ktorého vedú desiatky až stovky tisíc chápadiel, ktoré sa neustále rozvetvujú. Nazývajú sa **dendrity** (z gréckeho *dendron=strom*) a slúžia k príjmu informácií. Jedna z vetiev – obzvlášť veľká a dlhá je **axon** a ten informáciu odovzdáva. Každá nervová bunka má cca 15000 (ale aj viac, odhady sa líšia) spojení s ostatnými neurónmi, kontaktným miestom hovoríme **synapsie**. Celkový počet týchto spojení sa uvádza v biliónoch (> v podstate nekonečno). Samotné neuróny sa ale navzájom nedotýkajú a k prenosu informácií, ktoré sú v mozgu kódované ako akýsi elektrochemický signál, dochádza medzi neurónmi prostredníctvom **synaptickej štrbiny**.

Zaujímavé na tom je, že samotný prenos, pri ktorom dôjde u neurónu k vzruchu (zvýšeniu elektrického napätia o +55miliV) nie je energicky náročný. Energia je potrebná až pri návrate neurónu do stavu kľudu (napätie -75miliV). Znamená to, že samotný príjem informácie (vzruch) sám o sebe nie je až tak podstatný, podstatné je až jej SPRACOVANIE.

Počet synapsií (spojenie nervových buniek v mozgu) nie je na rozdiel od počtu samotných nervových buniek konečný. Nervové bunky sa chovajú ako živé organizmy, dochádza k ich zoskupovaniu, špecializácii a neustále sa učia, tj. vytvárajú sa nové a nové spojenia. Tie, ktoré sa nepoužívajú postupne zanikajú. Prvé naviazanie spojenia je náročné, ale keď dochádza k ďalšiemu prepojeniu, vytvárajú sa medzi bunkami tzv. *pamäťové stopy*. Čím častejšie po takej stope/ceste informácia putuje, tým je jej cesta jednoduchšia. **Pamäťové stopy je potrebné utužovať** – po prvom 100% odrecitovaní venovať aspoň ešte 50% času na opakovanie (efekt preučenia)!

Informácia vs. poznatok

Informácia putuje v mozgu prostredníctvom neurónov a ich synapsií v podobe akéhosi elektrochemického signálu. Ako sa tam ale dostane? Prostredníctvom **vonkajšieho** (dialóg s okolím prostredníctvom našich zmyslov) alebo **vnútorného podnetu** (dialóg so sebou samým). Uvádza sa, že náš mozog zaregistruje cca 1 miliardu (10^9) bitov informácií za sekundu, ktoré získa prostredníctvom zmyslov, ale z toho sa len 100 bitov informácií dostane do nášho vedomia. Náš mozog je chránený filtrom, ktorý bráni zahlteniu a následnej deštrukcii. Avšak samotné informácie, ktoré náš mozog prijíma, nie sú pre nás použiteľné. Musí dôjsť k ich spracovaniu a uloženiu do pamäti.

Na rozdiel od informácií, ktoré sú opakovateľné, je **poznatok** vždy jedinečný. Vzniká tak, že je nová informácia porovnávaná so systémom našich minulých skúseností, predstáv, plánov a očakávaní, ktoré máme spojené do abstraktného hodnotového rebríčku. Tento osobnostný fond každého z nás sa nazýva **endocept** a mal by sa budovať a kultivovať. Endocept rozhoduje, ktorá informácia bude spracovaná do poznatku > dochádza k zmene endoceptu > zmena v prijímaní informácií.

Fungovanie mozgu

Porozumieť, ako pracuje náš mozog, ako funguje naša pamäť, kreativita, schopnosť učiť sa je nesmierne dôležité, pretože vďaka tomu môžeme dosiahnuť lepšie výsledky. Pokiaľ sa o to pokúsime, bude sa zlepšovať naša duševná gramotnosť.

Procesy, vďaka ktorým vnímame neustále meniace sa prostredie a jednáme v ňom, bývajú označované niekedy ako **kognitívne (poznávacie) funkcie mozgu**, niekedy jednoducho ako **myšlienkové procesy**. Hoci

existuje mnoho prístupov, ako myšlienkové procesy deliť a triediť, v základe je možné nájsť mnoho spoločného. Vždy je ale treba mať na zreteli, že všetky zložky sú spolu neoddeliteľné spojené a vzájomne sa ovplyvňujú a jedna bez druhej nemôžu fungovať.

My sa pridržíme rozdelenia podľa T. Buzana (2007), ktorý delí funkcie mozgu na: (1) **príjem** – dochádza k nemu zmyslovým vnemom – vnímanie a je ovplyvnený našou motiváciou, pozornosťou a koncentráciou. Jednoduchšie je pre nás prijímať také informácie, ktoré nás zaujímajú. Nasleduje (2) **podržanie** – pamäť a (3) **analýza**, ktorá v sebe zahŕňa myslenie ako také, porozumenie informáciám, predstavivosť, organizáciu. Mozog rozozná opakujúce sa vzorce a analyzuje informácie. (4) **Výstupom** môže byť komunikácia (sem spadajú predovšetkým vyjadrovacie schopnosti a porozumenie reči), pohyb, ale aj ďalšie myslenie a kreativita, riešenie problémov a plánovanie. Konečne (5) **kontrola** je schopnosť mozgu sledovať všetky duševné a fyzické funkcie (napr. zdravotný stav, nálada, okolité prostredie > zdravé telo a myseľ je podmienkou toho, aby všetky procesy prebiehali správne a naplno).

Myslenie a pamätanie

Myslenie v mozgu neprebíha lineárne (tj. $A > B > C \dots$ atď.), ale uskutočňuje sa **lúčovite**.

>> Pre lepšiu predstavu si ale poďme vyskúšať krátky test – urobte na papieri kruh (aby ste do neho mohli napísať slovo) a z neho nakreslite 10 vetiev // doprostred kruhu napíšte slovo šťastie – 1 minúta na to, napísať desať kľúčových slov, ktoré sa vzťahujú k centrálnemu slovu. Môžete porovnať so susedmi, či máte nejaké z kľúčových slov rovnaké. Podľa T. Buzana je veľkou vzácnosťou, keď majú 4 ľudia v skupine všetci spoločné aspoň jedno slovo. Toto krátke cvičenie demonštruje pojem lúčovitého myslenia, keď **všetky kľúčové slová sú vlastne asociácie**, ktoré vychádzajú zo seba navzájom, ale zároveň sú **neustále v spojení s centrom**. Každá asociácia potom môže evokovať ďalšie a ďalšie asociácie až do nekonečna ...

Naša myseľ nevníma svet v nekonečných jednotlivostiach, ale v celkových tvaroch a obrazoch, ktoré potom interpretuje. Naš mozog vždy hľadá opakujúce sa vzory a celistvé tvary. Podľa týchto zákonov, ktorým hovoríme **Gestalt**, máme tendencie **vyplňovať** prázdne miesta novými slovami a obrazmi a smerujeme vždy k čo najjednoduchšiemu usporiadaniu prvkov do **jednoznačne definovateľného celku**. Z tohto sú odvodené aj ostatné zákony:

- Zákon **blízkości** – tendencie vnímať podobné objekty ako skupiny alebo série
- Zákon **podobnosti** – zmiešané skupiny podobných a odlišných objektov vidíme po skupinách
- Zákon **pokračovania/smeru** – v obrazoch hľadáme čiary s neprerušným pokračovaním
- Zákon **výstižnosti** – tendencie vidieť najjednoduchší tvar
- Zákon dobrého tvaru – tendencie dopĺňať obrazce (viď. vyššie)
- Vnímanie figúry a pozadia – schopnosť mysle zamerať pozornosť na zmysluplný tvar a ignorovať zvyšok

Konštantnosť veľkosti – schopnosť vnímania perspektívy a lepšie zapamätanie si

Čo si najlepšie **pamätáme**?

- informácie, ktoré sme sa dozvedeli na začiatku – **efekt prvého dojmu**
- informácie v závere učenia – **efekt novosti**
- poznatky, ktoré sú **spojiteľné** s niečím, čo poznám – sem patrí aj **efekt tzv. pochopenia**
- mimoriadne / unikátne informácie – **efekt výnimočnosti**
silne pôsobiaci na **zmysly** – vtiesnenie viacerých vnemov + asociácie spojené s **pohybom**
- **osobný význam** – napr. čo sa mne osobne páči (viac Buzan, s. 25)
- **efekt opakovania** – keď sa nám niečo napr. v zozname opakuje ...

Príloha 2:

Prezi č. 1 – Nestráťte sa v svojej hlave

http://prezi.com/remyteiqbe8n/?utm_campaign=share&utm_medium=copy

Prezi č. 2 – Ukážky MM

http://prezi.com/jej0kzwy13s/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share

Príloha 3:

Text k spracovaniu pomocou MM

Chuť tónu, farba čísla ... Synestézia – dar, o ktorom sa veľa nehovorí

Zmysly neoddeliteľne prepojené / [Radkin Honzák](#). Publikované: Vesmír 88, 780, [2009/12](#)

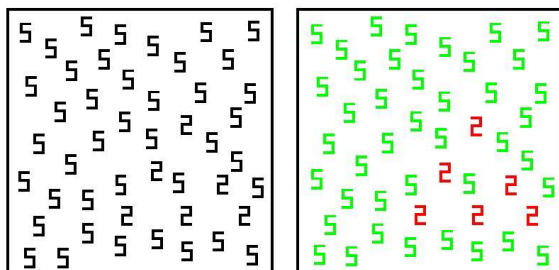
To kurča nemá dostatok ostňov

Synestézia je zloženinou gréckeho **σύν** (syn) – spolu a αἴσθησις (aisthēsis) – vnem. Bežne ľudia jednotlivé kvality svojho vnímania ostro odlišujú, tvar vnímajú ako tvar, chuť ako chuť a farbu niečoho ako farbu. Synestetik (a údajne je to jeden človek z 240) má niektoré kvality vnemov neoddeliteľne spojené. Najčastejšie vidí farebne niektoré číslovky alebo písmená, poprípade vidí farby pri vnímaní niektorých tónov. Jestvujú však spojenia kurióznejšie, napríklad hmatový pocit pri ochutnaní jedla („to kurča ešte nemá dostatok ostňov“), pocit určitého konkrétneho priestoru pri vyslovení alebo prečítaní názvu mesiaca v roku, farebnú auru okolo postáv ľudí a zvierat či chuťový vnem pri vyslovení niektorých slov („keď počujem ‚mesto‘, pociťujem v ústach chuť párkov“), príp. pocit priestoru („deviatka je odo mňa ďalej než dvojka, január je odo mňa naľavo“).

Prvý vedec, ktorý túto kuriozitu presne popísal, bol Darwinov synovec sir Francis Galton vo svojom článku *Visualized Numerals*, ktorý vyšiel v časopise Nature 15. januára 1880. Označil ju vtedy ako *peculiar habit of mind* (podivuhodná schopnosť duše) a upozornil na jej dedičnú zložku. Jeho pozorovanie vyvolalo mierny ohlas, ktorý trval len niekoľko desaťročí, nebolo výraznejšie ďalej rozvíjané a zostalo až do konca druhého tisícročia na okraji záujmu serióznej vedy. Až na prelome milénia sa znova dostáva do zorného poľa vedcov a počet publikácií na túto tému raketovo narastá.

Príčin vedeckého nezájmu bolo niekoľko. Osobám referujúcim o týchto zážitkoch sa veľmi neverilo, a keď sa predsa len javili ako dôveryhodné, bola ich symptomatológia pokladaná len za spomienku z detstva (videl niekde trojku modro nakreslenú, a tak si to pamätá). Prispeli k tomu aj nejasné výpovede samotných synestetikov („vidím to jasne, tie čísla sú červené, ale ja zároveň viem, že sú čierne, takže nemôžem vylúčiť, že ide len o akúsi spomienku“). Niektoré fenomény boli natoľko vzdialené bežnej realite, že sa javili ako výplod chorého mozgu predovšetkým samotným nositeľom tejto anomálie, takže svoje vnemy ani neprezentovali okoliu.

Nejde o spomienky

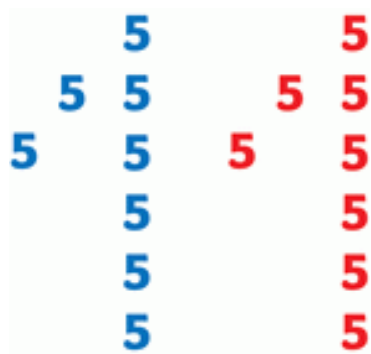

Je jednoznačne dokázané (nielen „sedliackym rozumom“), že nejde o spomienky. Všetci sme videli farebné abecedy a praví synestetici sa z nás nestali. Pravý synestetik *vidí* svoje písmená alebo číslovky v inej farbe. To sa využíva v diagnostickom teste. Ak sa pozrie človek bez tohto daru na obrázok, nerozlíši v spleti päťoriek a dvojok nič podstatného, zatiaľ čo synestetik okamžite rozlíši trojuholník tvorený inak sfarbenými číslicami.

Synestézie pravé a nepravé

Najčastejšími synestéziami sú farebne sfarbené písmená, číslovky a ďalšie jednotky naučených postupností, akými sú dni v týždni, mesiace v roku alebo letopočty. Čím kontrastnejšie vystupujú tieto grafické prvky oproti podkladu, tým zreteľnejšie sú takéto synestézie; pokiaľ je kontrast malý, klesá i intenzita farby. Ak sú podnetom k farebnému videniu väčšie celky kombinácií písmen, napr. fonémy alebo slová, vníma ich synestetik s príslušným sprevádzaním (farebne, chuťovo, sluchovo, taktilne), nech sú použité v akomkoľvek kontexte. Napríklad spojenie substantíva „pila“ s vnemom modrej farby sa objaví aj v prípade, že sa jedná o homonymum (srna pila zo studničky) alebo časť väčšieho celku (Eva Pilarová, kapilaroskop).

Zaujímavým spôsobom sa synestézia prejaví, ak sa synestetik zameria pri sledovaní komplexného zloženého obrazca na detail alebo na celok: ak vytvoríme jednotku zo samých päťoriek, bude ju vnímať synestetik, ktorý vidí jednotky modré a päťorky červené, dvoma možnými spôsobmi: ako modrú pri celkovom vneme, ale ako červenú, ak zaostrí na päťorky.

Synestézia grafém a farieb patrí medzi najčastejšie. Po nej nasledujú synestézie časových jednotiek (hodín, dní, rokov) a farieb, potom synestézia tónov a farieb.

Vedci v oblasti synestézií rozlišujú synestézie pravé a nepravé. Nepravé sú podľa nich vyvolané patologickými či arteficiálnymi podnetmi, napr. intoxikáciou psychotropnou látkou, migrénou, epilepsiou, cievnou mozgovou príhodou alebo nádorom (medzi nich patrí popísaná synestézia farieb a tónov hudobného skladateľa

Maurice Ravella). Pravé synestézie sú naopak trvalé, z veľkej časti dedičné a nie je možné ich zaradiť medzi chorobné procesy. Alexandr Nikolajevič Skrjabin, Vincent van Gogh, Vasilij Kandinský, Vladimír Nabokov, Edgar A. Poe, Charles Baudelaire, Ferenc Liszt, Franz Schubert, Ludwig Beethoven a ďalší umelci boli podľa súčasných bádateľov touto schopnosťou obdarení.

Možné príčiny zmiešaných signálov

Neurofyziologickým podkladom synestézií sú s najväčšou pravdepodobnosťou určité odlišnosti v mozgových oblastiach, ktoré spracovávajú zmyslové podnety.

Jedna hypotéza vychádza z predpokladu, že oblasti pre jednotlivé kvality vnemov sú pred narodením a skoro po ňom prepojené viac než v dospelosti (odtiaľ aj tá reminiscencia na možnú spomienku) a že počas vývoja dochádza k „prestrihaniu“ (*prunning*) spojujúcich neurónov, čo sa pôsobením „génu pre synestéziu“ nestane. Zostanú tak spoje, ktoré iní ľudia nemajú. Druhá, rovnako validná predstava predpokladá, že „prestrihanie“ síce prebehne tak, ako má, ale odlišnosť je len na funkčnej úrovni: nabudenie určitých centier nielenže včas nevyhasína, ale nabudzuje ešte ďalšie centrá. Posledná úvaha – naviazaná na účinky psychotropne pôsobiacich látok – predpokladá nerovnováhu niektorých neurotransmitterov v tejto oblasti.

Napriek všetkým týmto odchýlkam nie je synestézia hodnotená ako psychická porucha, ale skôr ako dar, aj keď sa týmto „darom“ veľa nositeľov nevystatuje.

METODICKÝ LIST LEKCIE

Oblasť IV	Tvorba znalostí
Názov lekcie	Slovo, báseň, poviedka, príbeh, myšlienka...
Ciele lekcie (znalosti, schopnosti, postoje)	<p>Kreatívny workshop tvorivého písania na príkladoch súčasnej českej literatúry</p> <ol style="list-style-type: none">1. zásady tvorivého písania2. tvorba krátkeho textu, precvičovanie, motivácia k písanému prejavu
Cieľová skupina (vek, charakteristiky)	<p>Lekcia pre 4. ročníky stredných škôl. Schopnosť: tvorba krátkeho textu, hra so slovom zoznámenie so súčasnou literárnou tvorbou v Česku</p>
Časová dotácia	90 min
Osnova (priebeh) lekcie	<ol style="list-style-type: none">1. úvod: Písanie a my Motivačná časť lekcie, ktorá má študentov naladiť na tvorivú nôtu, pripomenúť im dôležitosť písaného prejavu v bežnom živote. Veľký dôraz sa kladie na cieľ lekcie: tento seminár nie je určený iba tým, ktorí radi píšu, je určený pre všetkých a má zdokonaľovať písaný prejav. Použijeme metódu Automatického textu (pisateľ zaznamenáva svoje asociácie voľne – bez vedomej kontroly - necenzuruje obsah textu, neopravuje gramatické chyby, neprevádza štylistickú korekciu apod. Ceruzka je voľne položená na papier a zaznamenáva myšlienky.). Táto metóda slúži na rozpísanie a uvoľnenie. Automatický text na tému: Ako sa cítim na začiatku. 25 min2. Malý test podľa knihy M. Dočekalovej: Tvůrčí psaní pro každého. Test má precvičiť slovnú zásobu a prácu s českým jazykom. 15 min3. Príbeh

Časť lekcie zameraná na konkrétnu tému – písanie poviedky. Najskôr krátka charakteristika dobrého príbehu (podľa prezentácie v PP). Čerpané s láskavým dovolením autora z knihy **Příručka dobrého psaní od Reného Nekudy**.

Dostupné z : <http://www.renenekuda.cz/stahujte-knihy-o-tvurcim-psani-zdarma/>

Potom použiť internetový online nástroj Povídkář Reného Nekudy. <http://www.renenekuda.cz/povidkar/>

Povídkář nám vygeneruje názov poviedky, hlavnú postavu, kde sa poviedka odohráva a prvú vetu.

Študenti majú za úlohu napísať poviedku. Študentom je potom daná možnosť svoju poviedku prečítať.

30 min

3. **Pohľad do súčasnej českej tvorby**

Študentom podľa prezentácie v PP predstavím dvoch súčasných českých autorov – Petru Soukupovú a Adama Borziča. Nasleduje čítaná ukážka z kníh Marta v roce vetřelce od Soukupovej a básne z básnickej zbierky Počasí v Evropě od Borziča. Študenti majú za úlohu napísať buď krátku báseň alebo jeden deň v denníku. Inšpiráciu čerpajú z prečítaných ukážok.

20 min

Lucie Strbačková, 05/2014

Prílohy:

prezentácie v PP k téme lekcie

naskenovaný Malý test předpokladů M. Dočekalovej

použitý internetový zdroj: stránky R. Nekudy <http://www.renenekuda.cz/>

Psaní a my

- Psaní rozvíjí komunikační kompetence (je nástrojem vyjádření, cvičí argumentační schopnosti)
- Psaní rozvíjí kritické myšlení (umožňuje hledat řešení problémů)
- Psaní rozvíjí tvořivost, tvůrčí myšlení (nabízí prostor pro fantazii)
- Psaní rozvíjí literární kompetence (zprostředkovává znalosti o literárních zákonitostech, formuje autorský styl)
- Psaní je prostředek reflexe a sebereflexe (zprostředkovává zpětnou vazbu, podává informace o pisateli i okolním světě)
- Psaní má terapeutické účinky (pomáhá pojmenovat problémy)
- Psaní nabízí prostor pro relaxaci (je aktivitou pro volný čas, zálibou i vášní)
- Psaní je činností, bez níž se v životě neobejdeme (je důležité pro život)

Slovo, báseň, povídka, příběh, myšlenka....

Kreativní workshop tvůrčího psaní

Lucie Strbačková

Automatický text

- Při automatickém psaní pisatel zaznamenává své asociace volně – tedy bez vědomé kontroly - necenzuruje obsah textu, neopravuje gramatické chyby, neprovádí stylistickou korekci apod.

Test na slovní zásobu

- Test z knihy Tvůrčí psaní pro každého autorky Markéty Dočekalové

Příběh... jak na něj?

- Bud'te sami sebou
- Vynechejte všechna přebytečná slova - odeberte z textu běžná klišé, levná slova a slova jenom pro efekt
- Pište o osobách, ne lidech a o konkrétních místech
- Nebojte se citací a přímé řeči, které dílo obohatí a zajímavě ozvláštní
- Pište, jako by byl konec světa 😊

A co závěr?

- Dejte si záležet na poslední větě stejně jako na první
- Na konci nikdy nehodnoťte!
- Perfektně končící příběh by měl čtenáře překvapit

Dobry úvod? Zeptejte se sami sebe

- Upoutá můj úvod čtenářovu pozornost natolik, aby pokračoval ve čtení?
- Dozví se čtenář z úvodu, proč byl text napsán?

Úvod je spojen s prvním dojmem. Když bude špatný...

- Přečtete si svůj text nahlas, abyste zjistili jeho celkovou zvukovou podobu a rytmus, protože první verze většinou nebývá nikdy dokonalá

Povídkář

Povídkář je jedinečný online nástroj, který dokáže podnítit inspiraci, přilákat všechny múzy světa a pomoci vám vybudovat skutečně zajímavé příběhy

Adam Borzič

- 14. května 1978
- český básník, překladatel, publicista a terapeut
- od ledna 2013 je šéfredaktorem literárního občasníku *Tvar*

básnické sbírky: *Fantasia*
(s Kamilem Bouškou a Petrem Řehákem 2008),
Rozevírání (2011), *Počasi v Evropě* (2013)

Letmý pohled do současné české tvorby

Ilustrační foto - oko

Petra Soukupová

- * 1982
- česká spisovatelka a scenáristka
- držitelka literárních cen Magnesia Litera 2010 v kategorii *Knihá roku* za prózu *Zmizet* a Ceny Jiřího Orteny 2008 pro mladé literáty za knihu *K moři*

K moři, Zmizet, Marta v roce vetřelce

Metodické opory k lekciam informačného vzdelávania

Preklad do slovenčiny: Marie Hanzová

Tútorka: Dagmar Chytková

Zostavili: Kateřina Janošková, Dana Riedlová

Vydala Masarykova veřejná knihovna Vsetín v roku 2014

Dolní náměstí 1356, 755 01 Vsetín

Tel.: 575 755 141

www.mvk.cz

mvk@mvk.cz

Grafická úprava a tlač: exodus, grafické studio

Počet strán:

Prvé vydanie

ISBN 978-80-87991-00-8

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁČE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍČ

